

Utrikesutskottets betänkande

1977/78:10

med anledning av propositionen 1977/78: 100, såvitt avser internationellt utvecklingssamarbete m. m. jämte motioner

I föreliggande betänkande behandlas de förslag avseende internationellt utvecklingssamarbete m. m. som regeringen på föredragning av statsrådet Ullsten (bistandsministern) förelagt riksdagen i propositionen 1977/78: 100, bilaga 6, litt. C och IV.2 samt de i anslutning därtill väckta motionerna.

En sammanställning över de behandlade motionerna finns i slutet av betänkandet. Därav framgår även var i betänkandet de olika yrkandena tagits upp till behandling.

I slutet av betänkandet finns vidare en innehållsförteckning.

Propositionens huvudsakliga förslag avseende utvecklingssamarbetet

De samlade anslagen för internationellt utvecklingssamarbete föreslås budgetåret 1978/79 uppgå till 3 870 milj. kr. Detta innebär en ökning med 320 milj. kr. eller med 9 % i förhållande till innevarande budgetårs anslag. De totala biståndsanslagen har beräknats så att de skall motsvara 1,014 % av 1978 års bruttonationalprodukt till marknadspris.

De multilaterala bidragen redovisas under anslaget C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram. De direkta svenska biståndsinsatserna är sammanförda under anslaget C 2. Bilateralt utvecklingssamarbete.

Utgifterna för informationsverksamheten redovisas under anslaget C 3.

Milj. kr.	Anvisat 1974/75	Anvisat 1975/76	Anvisat 1976/77	Anvisat 1977/78	Förslag 1978/79
1. Bidrag till internat. biståndsprogram	750,0	1 050,0	1 050,0	1 190,0	1 295,0
2. Bilateralt utvecklingssamarbete	1 297,8	1 736,3	1 987,0	2 268,1	2 464,6
3. Information	10,7	12,8	14,3	15,7	16,8
4. Styrelsen för internat. utveckling (SIDA) varav rekrytering och utbildn. av fältpers.	(6,5)	(15,1)	(12,1)	(13,0)	(17,3)
5. Biståndsutbildningsnämnden (BUN) ¹	—	5,9	7,7	8,8	9,4
6. Biståndsförv. lånefond	—	—	0,3	—	0,4
7. Utrikesdep. avd. för internat. utvecklingssamarbete m. m.	6,2 ²	7,1 ²	8,7 ²	10,3 ²	12,0 ²
Summa	2 100,0	2 860,0	3 122,0	3 550,0	3 870,0

¹ Utgifterna för denna verksamhet har budgetåret 1974/75 bestridits från anslag under fjärde huvudtiteln.

² Beräknat belopp. Medelsanvisningen sker på anslaget A 1. Utrikesförvaltningen.

Information. Under anslaget C 4. Styrelsen för internationell utveckling (SIDA) redovisas utgifterna för SIDA:s administration, medan utgifterna för bistånds- och katastrofutbildning redovisas under anslaget C 5. Biståndsutbildningsnämnden (BUN).

För budgetåret 1978/79 föreslås anslaget Bidrag till internationella biståndsprogram uppgå till 1 295 milj. kr. och anslaget Bilateralt utvecklingssamarbete till 2 464,6 milj. kr.

En närmare redogörelse för propositionens förslag beträffande utvecklingssamarbetet och de i anslutning därtill framförda motionsyrkandena ges i det följande avsnittsvis.

1. Anslagsutveckling, planeringsramar m. m.

Propositionen (s. 14—15)

För budgetåret 1978/79 föreslås en total ökning av biståndsanslagen med 320 milj. kr. eller med 9 %. De samlade anslagen för internationellt utvecklingssamarbete skulle därmed uppgå till 3 870 milj. kr. Anslagen har beräknats så att de skall motsvara 1,014 % av 1978 års bruttonationalprodukt till marknadspris.

Den föreslagna anslagsökningen faller på anslaget C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram med 105 milj. kr. och på anslaget C 2. Bilateralt utvecklingssamarbete med 196 milj. kr. Fördelningen av totalanslaget mellan multilateralt och bilateralt bistånd beräknas därmed för budgetåret 1978/79 till 33,5 % resp. 63,7 %.

Planeringsramarna för biståndsanslagen bör i förhållande till nuvarande förslag till anslag schablonmässigt kunna ökas med ungefär 3 % per år. Det föreslås därför att planeringsramarna för vart och ett av budgetåren 1979/80 och 1980/81 beräknas till 3 985,0 milj. kr. resp. 4 105,0 milj. kr. Härigenom erhålls ett tillfredsställande underlag för planeringen av utvecklingsbiståndet.

Planeringsramar för budgetåren 1978/79—1980/81

Budgetår, milj. kr.

	1977/78 Anslag	1978/79 Förslag	1979/80 Planeringsramar	1980/81 Planeringsramar	1978/79— 1980/81 Summa
Bidrag till internationella biståndsprogram	1 190,0	1 295,0	1 330,0	1 370,0	3 995,0
Bilateralt utvecklingssamarbete	2 268,1	2 464,6	2 535,0	2 610,0	7 590,0
Förvaltning, rekrytering, utbildning och information m. m.	91,9	110,4	120,0	125,0	355,0
Totalt	3 550,0	3 870,0	3 985,0	4 105,0	11 940,0

Fördelningen av planeringsramarna på anslag är liksom tidigare år att anse som preliminär. Förskjutning i den ena eller andra riktningen mellan andelarna för anslagen Bidrag till internationella biståndsprogram och Bilateralt utvecklingssamarbete måste nämligen kunna ske för att hänsyn skall kunna tas till omständigheter som inte nu kan förutses.

Motion

I detta sammanhang behandlar utskottet motionen 1977/78: 532 av Allan Åkerlind (m) i vad avser yrkandet 3, nämligen

att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1977/78: 100, bil. 6, beslutar

3. att för internationellt utvecklingssamarbete bevilja sammanlagt 3 550 milj. kr., dvs. samma belopp som under innevarande budgetår.

Utskottet

I motionen 532 föreslås i ett av yrkandena att de sammanlagda anslagen till internationellt utvecklingssamarbete för nästa budgetår skall förbli på samma beloppsnivå som under innevarande budgetår, dvs. vid oförändrat 3 550 milj. kr. Detta yrkande föregås av två andra yrkanden, enligt vilka ingen u-hjälp bör ges till befrielseörelser och att land som är invecklat i krigshandlingar endast skall kunna erhålla humanitärt bistånd. Motionären anser att ett tillgodoseende av dessa krav skulle göra det möjligt att behålla biståndsanslagen på en oförändrad nivå.

Utskottet avstyrker förslaget i motionen 532 om oförändrade biståndsanslag. Propositionens förslag om sammanlagda anslag för internationellt utvecklingssamarbete för nästa budgetår på 3 870 milj. kr., som beräknats motsvara drygt 1 % av 1978 års bruttonationalprodukt till marknadspris, innebär ett fullföljande av det s. k. 1 %-målet för svenskt statligt bistånd som statsmakterna vid upprepade tillfällen fastslagit. Riksdagen har till yttermera visso redan år 1968 fastslagit att 1 %-målet är att betrakta som ett etappmål och att Sveriges insatser i utvecklingssamarbetet även i framtiden bör öka i takt med vårt lands ekonomiska möjligheter. Också i 1976 års regeringsförklaring bekräftades denna föresats. Någon ändring härutinnan har heller inte ifrågasatts av biståndspolitiska utredningen (SOU 1977: 13), som i sitt resonemang om volymmålet för svenskt bistånd talar om 1 % av BNP som en miniminivå för de egentliga biståndsanslagen.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1977/78: 532, yrkandet 3.

2. Bidrag till internationella biståndsprogram (C 1)

Propositionen (s. 17—35)

Förevarande anslag (C 1) föreslås för budgetåret 1978/79 uppgå till 1 295 milj. kr., vilket innebär en ökning med 105 milj. kr. i förhållande till motsvarande anslag under innevarande budgetår.

Regeringen hemställer att riksdagen

dels godkänner de riktlinjer för multilateralt utvecklingssamarbete som förordas i ifrågavarande avsnitt av propositionen,

dels bemyndigar regeringen att göra de utfästelser och åtaganden som anges i förevarande avsnitt av propositionen,

dels till Bidrag till internationella biståndsprogram för budgetåret 1978/79 anvisar ett reservationsanslag av 1 295 000 000 kr.

Inom anslaget ryms bidrag till FN:s utvecklingsprogram (UNDP) och därtill knutna fonder, till FN:s barnfond (UNICEF), Internationella utvecklingsfonden (IDA), vissa regionala utvecklingsbanker och -fonder (i Afrika och Asien), bidrag till Internationella livsmedelsprogrammet (WFP) samt annat internationellt livsmedelsbistånd, vidare bidrag till FN:s båda flyktinghjälpprogram (UNHCR och UNRWA), UNCTAD/GATT:s internationella handelscenter (ITC), Importkontoret för u-landsprodukter, internationell u-landsforskning m. fl. multilaterala biståndsändamål.

FN:s utvecklingsprogram (UNDP) m. m.

Till *FN:s utvecklingsprogram (UNDP)* föreslås — i enlighet med en hösten 1977 gjord utfästelse — för nästa budgetår att ett ordinarie svenskt bidrag om 280 milj. kr. lämnas, vilket innebär en ökning med 25 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår. Vidare begärs riksdagens godkännande av en samtidigt gjord utfästelse om ett lika stort ordinarie bidrag under budgetåret 1979/80 samt riksdagens bemyndigande att vid nästa bidragskonferens (hösten 1978) lämna en utfästelse om samma belopp för budgetåret 1980/81.

För att ytterligare vidga UNDP:s möjligheter att bistå de minst utvecklade u-länderna, vilkas andel av det samlade UNDP-biståndet under verksamhetsperioden 1972—1976 beräknas ha uppgått till knappt 20 % av resurserna och under den pågående femåriga programperioden 1977—1981 väntas stiga till minst 30 %, föreslås att utöver det ordinarie bidraget under nästa budgetår 20 milj. kr. lämnas till *UNDP:s särskilda verksamhet i de minst utvecklade u-länderna*.

Sverige har tidigare lämnat vissa bidrag även till en *särskild frivilligfond inom UNDP för stöd till afrikanska befrielseörelser*. Enligt UNDP-sekretariatet är man f. n. inte i omedelbart behov av ytterligare bidrag till denna fond. Det framhålls emellertid i propositionen att utvecklingen i södra Afrika snabbt kan förändra denna situation och att medel, som

avses för de afrikanska befrielseströrelserna ur övriga anslagsposter inom biståndsanslagen, då kan komma att kanaliseras via denna fond.

Det svenska bidraget till FN:s *befolkningsfond* (UNFPA), som också är underställd UNDP:s styrelse, uppgår under innevarande budgetår till 33 milj. kr. För nästa budgetår föreslås ett bidrag om 38 milj. kr. Vidare begärs riksdagens bemyndigande att utfästa samma belopp för budgetåren 1979/80 och 1980/81.

FN:s *kapitalutvecklingsfond* (UNCDF), som likaså är underställd UNDP:s styrelse och under innevarande budgetår fått ett ordinarie svenskt bidrag om 20 milj. kr. samt ett extra bidrag om 10 milj. kr., föreslås — i enlighet med en hösten 1977 gjord utfästelse — få ett bidrag om 20 milj. kr. under nästa budgetår. Vidare begärs ett bemyndigande att vid nästa bidragskonferens utfästa ett lika stort bidrag till fonden under budgetåret 1979/80.

FN:s barnfond (UNICEF)

Det svenska statliga bidraget till UNICEF uppgår under innevarande budgetår till 85 milj. kr. Vid UNICEF:s bidragskonferens hösten 1977 meddelade regeringen att den ämnade föreslå riksdagen ett UNICEF-bidrag om 100 milj. kr. för nästa budgetår. Samtidigt utlovades med förbehåll för riksdagens godkännande ett lika stort bidrag under budgetåret 1979/80. Regeringen begär nu riksdagens godkännande av de gjorda utfästelserna och föreslår vidare att den bemyndigas lämna utfästelse om ett ordinarie svenskt bidrag till UNICEF på samma belopp under budgetåret 1980/81.

Internationella utvecklingsfonden (IDA)

Riksdagen godkände förra året (prop. 1976/77: 147, UU 1976/77: 23, rskr 1976/77: 351) Sveriges anslutning till den internationella överenskommelsen om den s. k. femte påfyllnaden av IDA:s resurser. Det svenska bidraget uppgår i enlighet därmed till sammanlagt 1 239,1 milj. kr. och fördelar sig med ca 413 milj. kr. på vart och ett av de tre budgetåren 1977/78—1979/80. Den andra av dessa inbetalningar skall således ske under nästa budgetår, och medelsbehovet härför anges i propositionen till 413 033 833 kr.

Regionala utvecklingsbanker m. m.

Afrikanska utvecklingsbanken (ADB), i vilken medlemskap är förbehållet afrikanska u-länder, har för budgetåret 1977/78 beviljats en kredit på 18 milj. kr. För nästa budgetår föreslås i propositionen ett bidrag på 25 milj. kr. att användas för projektlångivning och finansiering av förinvesteringsstudier.

Afrikanska utvecklingsfonden (ADF), som inledde sin verksamhet år 1973, är till skillnad från banken öppen för medlemskap även för utom-

afrikanska länder. Dess verksamhet finansieras genom bidrag från de icke-regionala medlemsländerna, däribland Sverige. Sverige har i samband med 1975 års överenskommelse om en första påfyllnad av ADF:s resurser för treårsperioden 1976—1978 utfäst ett värdesäkrat bidrag som i dåvarande valutataläge motsvarade 91,2 milj. kr. Två tredjedelar härav utbetalades budgetåren 1976/77 och 1977/78. Med hänsyn till förändringar som kronans värde undergått bör enligt propositionen för den tredje inbetalningen till ADF:s första påfyllnad beräknas ett belopp av 33 milj. kr.

Förhandlingar om en andra påfyllnad av ADF:s resurser avseende verksamhetsåren 1979—1981 har inletts, och förhoppningen är att senast i maj 1978 nå enighet om en bidragsvolym som möjliggör en fortsatt real ökning av fondens utlåning. I propositionen föreslås att regeringen bemyndigas utfästa ett bidrag som jämfört med den första påfyllnadsperioden högst motsvarar oförändrad svensk andel av den andra påfyllnaden. För det fall att utbetalning av bidraget behöver ske under budgetåret 1978/79 bör medel för ändamålet belasta anslagsposten Övriga multilaterala bidrag och i förekommande fall tas av reservationsmedel.

Sverige har varit medlem av *Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB)* sedan den upprättades år 1966. I samband med bankens senaste kapitalökning utfäste sig Sverige i föl att teckna 675 nya kapitalandelar till ett sammanlagt värde av ca 8,1 milj. dollar. Härav skall 10 % eller 67 andelar inbetalas i fyra lika stora årliga poster under åren 1978—1981. Den första inbetalningen, som beräknas motsvara ca 1 milj. kr., kommer att göras under våren 1978. Ett lika stort belopp skall enligt utfästelsen inbetalas under budgetåret 1978/79.

Under budgetåret 1977/78 har vidare utbetalats ett svenskt bidrag på 2 milj. kr. till *AsDB:s särskilda fond för tekniskt bistånd (TASF)* från anslagsposten Övriga multilaterala bidrag. Något nytt bidrag bedöms icke erforderligt under budgetåret 1978/79.

Den till AsDB knutna *Asiatiska utvecklingsfonden (AsDF)* inledde sin verksamhet år 1974. I december 1975 beslutades om en påfyllnad av fondens resurser avseende treårsperioden 1976—1978. Sverige utfäste sig under förra året att delta i denna påfyllnad genom att för treårsperioden 1977—1979 bidra med ca 41,8 milj. kr., eller med ca 13,9 milj. kr. under vart och ett av budgetåren 1977/78—1979/80. Den första inbetalningen har verkställts.

I förhållande till övriga deltagande länder släpar Sverige efter i sina inbetalningar till AsDF:s första påfyllnad med omkring ett år. Med hänsyn till att en andra påfyllnad av fondens resurser förutses inledas år 1979 är det enligt propositionen angeläget att dessförinnan slutföra inbetalningarna till den första påfyllnaden. I enlighet därmed föreslås att återstående bidrag till AsDF:s första påfyllnad — sammanlagt ca 27,8 milj. kr. — utbetalas under budgetåret 1978/79.

Internationella jordbruksutvecklingsfonden (IFAD)

Avtalet om den nya jordbruksutvecklingsfonden trädde i kraft hösten 1977, och ett första möte med fondens båda styrande organ hölls i december. Fonden, som tills vidare har sitt säte i Rom, är därmed redo att inleda sin operativa verksamhet.

Det svenska bidraget till IFAD:s första verksamhetsperiod — som sannolikt kommer att omfatta tre år — uppgår till 115 milj. kr. och täcks med medel som anslagits för ändamålet under tidigare budgetår. Något aktuellt medelsbehov för fonden i fråga föreligger således inte.

Internationellt livsmedelsbistånd

Med hänsyn till *Internationella livsmedelsprogrammets (WFP)* resursbehov föreslås i propositionen att Sveriges ordinarie bidrag till WFP, som under innevarande budgetår uppgår till 55 milj. kr., höjs till 60 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1978/79—1980/81.

Sverige har enligt förlängningen av *1971 års konvention om livsmedelshjälp (FAC)* åtagit sig att årligen leverera 35 000 ton svenskt vete som livsmedelshjälp. Åtagandet fullgörs i sin helhet i form av proteinberikat vetemjöl, som kanaliseras genom WFP. Konventionen i fråga utlöper den 1 juli i år, och förhandlingar om en ny konvention pågår. För budgetåret 1978/79 beräknas tills vidare för en ny konvention om livsmedelshjälp ett medelsbehov på sammanlagt 43 milj. kr., inkl. frakt- och administrationskostnader.

I enlighet med en FN-rekommendation om ett *internationellt beredskapslager av livsmedel för katastrofinsatser* har Sverige åtagit sig att årligen under treårsperioden 1977/78—1979/80 hålla 40 000 ton svenskt vete samt vissa andra svenska livsmedelsprodukter i beredskap för akuta nödhjälpsinsatser. En del av det svenska katastroflagret kan komma att levereras som proteinberikat mjöl. Med hänsyn till behovet av långfristiga åtaganden om livsmedelshjälp begärs riksdagens bemyndigande att utsträcka det svenska åtagandet t. o. m. budgetåret 1980/81. För budgetåret 1978/79 beräknas ett medelsbehov av sammanlagt 47 milj. kr. för upphandling, lagring och frakt.

Övriga organisationer

I enlighet med riksdagens beslut uppgår Sveriges bidrag till *FN:s flyktingkommissariat (UNHCR)* under innevarande budgetår till 25 milj. kr. Årsbidragen har tidigare avsett såväl UNHCR:s reguljära program för flyktingkydd, repatriering och bosättning m. m. som UNHCR:s ledning och samordning av särskilda och betydligt mer kostnadskrävande katastrofhjälpsaktioner, som genomförs med hjälp av andra FN-organ och humanitära organisationer. Dock har under de båda senaste budgetåren därutöver vissa extrabidrag lämnats ur katastrofreserven samt det svenska livsmedelslagret, bl. a. för särskilda hjälpinsatser i Angola, Mo-

çambique och södra Afrika i övrigt. Det har således inte i praktiken varit möjligt att inkludera samtliga svenska bidrag till UNHCR:s särskilda program i det årliga förhandsbudgeterade bidraget. Det framstår nu som lämpligt att renodla systemet och lämna samtliga bidrag till UNHCR:s särskilda program — som alla är av katastrofkaraktär — via katastrofreserven. Det föreslås mot denna bakgrund att det utfästa årsbidraget om 25 milj. kr. för nästa budgetår enbart kommer det reguljära programmet till godo och att medel därutöver vid behov ställs till UNHCR:s förfogande ur katastrofreserven för de särskilda katastrofoperationerna. Vidare föreslås att Sverige lämnar utfästelser om årsbidrag med 25 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1979/80 och 1980/81.

Sveriges bidrag till *FN:s hjälpprogram för Palestina-flyktingar (UNRWA)* är för innevarande budgetår 35 milj. kr. Med förbehåll för riksdagens godkännande har för budgetåret 1978/79 utfästs ett bidrag om 38 milj. kr. I propositionen begärs riksdagens godkännande av denna utfästelse och bemyndigande att göra utfästelser med lika stora belopp för de båda därefter följande åren, under förutsättning att UNRWA:s roll ej väsentligt förändras till följd av den politiska utvecklingen i Mellanöstern.

Det svenska årsbidraget till *UNCTAD/GATT:s internationella handelscenter (ITC)* har under budgetåren 1974/75—1977/78 uppgått till 7 milj. kr. per år. För nästa budgetår föreslås ett bidrag med 8 milj. kr. Vidare begärs riksdagens bemyndigande att utfästa minst samma belopp för vart och ett av budgetåren 1979/80 och 1980/81.

För *Importkontoret för u-landsprodukter (IMPOD)* beräknas ett medelsbehov för budgetåret 1978/79 om 3 025 000 kr., en ökning med ca 450 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår.

U-landsforskning

Under denna anslagspost sammanförs samtliga bidrag till u-landsforskning utanför de bilaterala landprogrammen. Större delen avser bidrag till internationella forskningsprogram. Den särskilda beredningen för u-landsforskning, SAREC, har för nästa budgetår föreslagit att stödet till u-landsforskning höjs från 90 till 110 milj. kr. Med hänvisning bl. a. till förekomsten av reservationsmedel beräknas i propositionen ett medelsbehov av 100 milj. kr.

Övriga multilaterala bidrag

Som en uppföljning av besluten från FN:s sjätte och sjunde extra generalförsamlingar samt vid CIEC:s (den s. k. nord/syddialogens) ministermöte i Paris bör Sverige enligt propositionen ha en viss finansiell beredskap att medverka i sådana multilaterala åtgärder som kan komma att aktualiseras i pågående förhandlingar. Det kan t. ex. gälla nya internationella åtgärder för att öka resursflödet till u-länderna, stöd till verk-

samhet med anknytning till FN:s utvecklingsstrategi eller arbetet för en ny internationell ekonomisk världsordning. Här nämns bl. a. CIEC:s principbeslut att inrätta en *gemensam fond för buffertlagerfinansiering* för att stabilisera priserna på råvaror liksom det bl. a. i CIEC diskuterade *globala systemet för stabilisering av u-ländernas exportintäkter*.

Sverige har tidigare utfäst sig att bidra till subventionskontot för *Internationella valutafondens (IMF) s. k. oljefacilitet* med ca 15 milj. kr. under en fyraårsperiod. Den sista inbetalningen på ca 4 milj. kr. skall göras under nästa budgetår.

Till *FN:s fond för kontroll av beroendeframkallande medel (UNFDAC)*, som under år 1977 fick ett särskilt bidrag från denna anslagspost, kan ett nytt särskilt bidrag väntas bli aktuellt under nästa budgetår.

Sverige kan också komma att behöva lämna bidrag till *Afrikanska utvecklingsfonden (ADF)* och till *Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB)* för att kompensera för kursförluster på tidigare lämnade bidrag, vilkas värde knutits till guldet eller en bestämd dollarkurs.

Med hänsyn till att förhandlingarna om bidragspåfyllnad för *Afrikanska utvecklingsfonden (ADF)* har kommit i gång kan, som tidigare har redovisats, ett svenskt bidrag bli aktuellt under budgetåret 1978/79.

Under hösten kommer FN att genomföra en *konferens om tekniskt samarbete mellan u-länder (TCDC)*. Sverige har generellt intagit en positiv hållning till sådant samarbete, och redan stött olika program för samverkan mellan u-länderna. Konferensen kan göra det aktuellt att lämna ytterligare bidrag till denna form av samarbete.

Liksom under tidigare budgetår bör också vissa andra multilaterala bidrag kunna belasta denna anslagspost som t. ex. årsbidrag till *Röda korsets internationella kommitté* och fortsatt stöd till *FN:s enhet för ekonomisk och social information (CESI)*. Andra exempel är *FN:s utbildnings- och forskningsinstitut (UNITAR)* och *FN:s center för transnationella företag*.

Det går vidare inte att utesluta, att multilaterala biståndsorgan kan komma att behöva extrabidrag för att övervinna likviditetskriser. Den fortsatta utvecklingen i södra Afrika kan slutligen komma att motivera extra bidrag till internationella fonder för Zimbabwe och Namibia, som kan komma att upprättas inom ramen för FN eller på annat sätt.

Inom ramen för det samlade multilaterala anslaget återstår för posten "Övriga multilaterala bidrag" endast ca 13 milj. kr. Då det med viss-
het kan förutses, att detta belopp är för knappt tilltaget för att täcka väntade behov, kommer medel att få tas i anspråk av oin-tecknade re-servationsmedel.

De beräknade medelsbehoven för nästa budgetår under de olika ovan redovisade anslagsposterna sammanfattas i följande tablå (med jämförelsetal för budgetåren 1976/77 och 1977/78):

Bidrag till internationella biståndsprogram budgetåren 1976/77—1978/79 (milj. kr.)

	1976/77	1977/78	1978/79
UNDP, FN:s kapitalutvecklingsfond och UNFPA	255,0	313,0	358,0
UNICEF	75,0	85,0	100,0
IDA	252,1	413,0	413,0
Regionala utvecklingsbanker	40,4	63,1	86,9
Internationellt livsmedelsbistånd	136,5	140,0	150,0
Övriga organisationer	129,4	69,6	74,0
U-landsforskning	85,0	90,0	100,0
Övriga multilaterala anslag	76,6	16,3	13,1
Summa	1 050,0	1 190,0	1 295,0

Motioner

I detta sammanhang behandlar utskottet

dels motionen 1977/78: 631 av Nils Hörberg (fp) i vad avser yrkandet 2, nämligen

att riksdagen beslutar anhålla om att regeringen

2. arbetar aktivt för en effektivisering och modernisering av Världsbanken i stort sett enligt vad som anförts i motionen,

dels motionen 1977/78: 1021 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl. (s) i vad avser yrkandena 2 och 3, nämligen

att riksdagen

2. beslutar att bidraget till Förenta nationernas kapitalutvecklingsfond för budgetåret 1978/79 skall utgå med 40 milj. kr.,

3. beslutar att ge regeringen till känna vad som i motionen nämns om att regeringen bör verka för att också andra länder ökar sina bidrag till FN:s kapitalutvecklingsfond,

dels motionen 1977/78: 1028 av Lars Werner m. fl. (vpk) i vad avser yrkandet 3, nämligen

att riksdagen uttalar att biståndspolitiken utformas med beaktande av

3. att anslagen till Världsbanken/IDA och Asiatiska utvecklingsfonden (AsDF) utgår.

Utskottet

I motionen 1021 återfinns två yrkanden avseende *FN:s kapitalutvecklingsfond (UNCDF)*. I det ena föreslås ett svenskt bidrag till fonden om 40 milj. kr. under nästa budgetår, dvs. dubbelt så mycket som föreslås i propositionen. I det andra ingår en uppfordran till regeringen att verka för att också andra länder ökar sina bidrag till UNCDF.

FN:s kapitalutvecklingsfond, som är underställd styrelsen för FN:s utvecklingsprogram (UNDP) och i sin nuvarande form fungerat i ca fem års tid, har sin verksamhet inriktad på de minst utvecklade länderna och de fattigaste befolkningsgrupperna. Fonden hör t. v. till de mindre inom FN-systemet och de bidragsgivande i-länderna är alltså mycket få. Som framgår av propositionen uppgick de sammanlagda bidragen till fonden under år 1977 till knappt 15 milj. dollar. Sveriges ordinarie bidrag uppgick samtidigt till 20 milj. kr., men i samband med de svenska åtagandena vid den s. k. nord/syd-dialogen lämnades dessutom under året ett extra svenskt bidrag till fonden med 10 milj. kr. Sverige kom därmed att ensamt svara för uppemot 45 % av fondens samlade bidragstillskott för förra året, vilket i sin tur innebar en högre bidragsandel där för Sveriges del än i något annat internationellt biståndsorgan. För de sammanlagt största bidragen till UNCDF genom åren svarar dock Nederländerna, varefter följer Sverige och Norge. USA och Schweiz har numera ställt i utsikt sina första bidrag till UNCDF. De sammanlagda bidragen till fonden under år 1978 väntas uppgå till ca 18 milj. dollar, varav över 94 % utfästs av sex västliga i-länder.

Det kan mot angivna bakgrund finnas anledning att inte alltför snabbt öka de svenska bidragen till kapitalfondens verksamhet och att i stället så mycket mer verka för att fler i-länder kommer till som stöd-jare av fonden. Så sker redan från svensk sida. Också i samband med de s. k. bidragskonferenserna för andra multilaterala biståndsprogram hävdar Sverige och övriga nordiska länder, vilka i flera av programmen utgör dominerande bidragsgivare, nödvändigheten av en rättvisare bidragsfördelning mellan givarländerna.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet propositionens förslag om bidrag med 20 milj. kr. till FN:s kapitalutvecklingsfond och avstyrker yrkandet i motionen 1021 om fördubblat bidrag till samma fond.

Samma motions yrkande om påverkan av andra länders inställning till fonden torde få anses besvarat med vad utskottet ovan anför.

Världsbanken (IBRD) och Sveriges bidrag till den världsbanksanknutna *Internationella utvecklingsfonden (IDA)* berörs i två motioner.

I motionen 1028 föreslås att inget bidrag ges till Världsbanken/IDA.

I motionen 631 påyrkas åtgärder från regeringens sida för en effektivisering och modernisering av Världsbanken, bl. a. med avseende på röstfördelningen inom banken och på sättet för kapitaltillskott till banken.

Yrkandet i motionen 1028 om inställt bidrag till Världsbanken/IDA torde endast avse det i detta sammanhang aktuella svenska bidraget till Internationella utvecklingsfonden på ca 413 milj. kr. I samband med

slutförandet våren 1977 av de internationella förhandlingarna om den femte påfyllnaden av IDA:s resurser utlovade Sverige bidrag med totalt 1 239,1 milj. kr., att fördelas med ca 413 milj. kr. på vart och ett av de tre budgetåren 1977/78—1979/80. Sveriges anslutning till överenskommelsen i fråga godkändes av riksdagen. Det är givet att Sverige skall infria detta åtagande. Följaktligen avstyrks det aktuella yrkandet i motionen 1028.

I motionen 631 pläderas för ett svenskt agerande i syfte att effektivisera och modernisera Världsbanken i olika hänseenden. Motionären vill bl. a. förändra röstningsreglerna inom banken, som han betecknar som orimliga, och få till stånd automatiska, regelbundna och i förväg fastställda kapitaltillskott till banken.

Det är oklart huruvida motionären därmed avser såväl Världsbanken som den till Världsbanken anknutna utvecklingsfonden. Banken och fonden styrs emellertid av samma organ och i stort sett gäller samma röstfördelningsregler för båda.

Motionären önskar ett kraftigt ökat inflytande för låntagarländerna och en i motsvarande grad minskad dominans för långivarländerna.

Frågan om en ändrad fördelning av röstförhållandet inom Världsbanksgruppen till förmån för utvecklingsländerna har länge drivits från svensk sida. Utskottet gav en redogörelse härför i sitt fjolårsbetänkande (UU 1976/77: 17) om utvecklingssamarbetet. Också av den proposition som nu behandlas framgår detta. De svenska ansträngningarna, som fått stöd av övriga nordiska länder, har så till vida haft framgång som Världsbankens ledning fått i uppdrag att se över röstfördelningen i såväl banken som IDA, med särskilt beaktande av u-ländernas krav på större inflytande. Översynen skall företas i samband med en allmän utredning av Världsbankens framtida roll och kapitalbehov.

Det i motionen likaså aktualiserade förslaget om automatiska, regelbundna och i förväg fastställda kapitaltillskott till banken och en i anslutning därtill framförd tanke på någon form av internationell beskattning måste i dagens läge bedömas som svårgenomförbara. Varje beslut om nya kapitaltillskott, vare sig det gäller Världsbanken som sådan eller Internationella utvecklingsfonden, föregås av långa och svåra förhandlingar. Detta hindrar givetvis inte att ansträngningar görs, vilket även sker från svensk sida, att förmå så många länder som möjligt att ta på sig mera långsiktiga förpliktelser gentemot olika internationella biståndsorgan.

I sammanhanget är dock att märka att inga svenska biståndsmedel går till Världsbanken, däremot till IDA. Världsbankens utlåning, som till skillnad från IDA:s sker på kommersiella villkor, finansieras genom lån som tas upp på den internationella kapitalmarknaden, varvid det kapital som medlemsländerna har satsat i banken utgör garantikapital. Riksdagen bemyndigade i fjol regeringen (prop. 1976/77: 86, FiU 1976/77: 18,

rskr 198) att öka Sveriges kapitalinsats i Världsbanken, och insatsbeloppet i fråga erlades liksom tidigare av riksbanken.

Ifrågavarande yrkande i motionen 631 torde därmed få anses besvarat.

I motionen 1028 har även föreslagits att något svenskt bidrag till *Asiatiska utvecklingsfonden (AsDF)* inte skall utgå.

Som framgår av propositionen åtog sig Sverige förra året att delta i den första påfyllnaden av AsDF:s resurser med sammanlagt ca 41,8 milj. kr. under treårsperioden 1977/78—1979/80, dvs. med ca 13,9 milj. kr. under vart och ett av budgetåren i fråga. Då Sverige i förhållande till andra deltagare i påfyllnaden släpar efter i sina utbetalningar med ca ett år och eftersom förhandlingar om en andra påfyllnad väntas bli inledda nästa år, föreslås i propositionen att hela den återstående delen av det utfästa bidraget, dvs. ca 27,8 milj. kr., utbetalas under budgetåret 1978/79. Riksdagen godkände i fjol den gjorda utfästelsen beträffande första påfyllnadsperioden. Mot denna bakgrund avstyrks ifrågavarande delyrkande i motionen 1028 och tillstyrks propositionens förslag.

Som utskottet påpekade i fjolårets biståndsbetänkande (UU 1976/77: 17), övertogs under hösten 1976 Sydvietnams medlemskap i den asiatiska utvecklingsbanken och -fonden av det återförenade Vietnam. I Laos har efter Indokinakrigets slut bankens verksamhet återupptagits. Sverige har genom sitt stärkta engagemang i banken och fonden å sin sida fått vidgade möjligheter att även inom detta forum verka för ökat återuppbyggnads- och utvecklingsbistånd till dessa länder, med vilka Sverige har ett betydande direkt utvecklingssamarbete. I likhet med i fjol vill utskottet även framhålla att banken de senaste åren lagt ökad vikt vid biståndsgivning för jordbruksändamål och för sociala ändamål.

Utskottet tillstyrker övriga förslag i förevarande avsnitt av budgetpropositionen och hemställer sålunda

1. att riksdagen beträffande *Världsbankens röstregler m. m.* förklarar motionen 1977/78: 631, yrkandet 2, besvarad med vad utskottet anför,
2. att riksdagen beträffande bidrag till *FN:s kapitalutvecklingsfond (UNCDF)*, med avslag på motionen 1977/78: 1021, yrkandet 2, godkänner vad föredragande statsrådet har förordat,
3. att riksdagen beträffande andra länders bidrag till *FN:s kapitalutvecklingsfond (UNCDF)* förklarar motionen 1977/78: 1021, yrkandet 3, besvarad med vad utskottet anför,
4. att riksdagen beträffande bidrag till *Internationella utvecklingsfonden (IDA)* och *Asiatiska utvecklingsfonden (AsDF)*, med avslag på motionen 1977/78: 1028, yrkandet 3, godkänner vad föredragande statsrådet har förordat,

5. att riksdagen i övrigt godkänner de riktlinjer för multilateralt utvecklingssamarbete som förordas i budgetpropositionen och bemyndigar regeringen att göra de utfästelser och åtaganden gentemot internationella utvecklingsprogram i övrigt som anges i budgetpropositionen,
6. att riksdagen med bifall till budgetpropositionens förslag till *Bidrag till internationella biståndsprogram* för budgetåret 1978/79 anvisar ett reservationsanslag av 1 295 000 000 kr.

3. Bilateralt utvecklingssamarbete (C 2)

3.1 Allmänt (anslagsram, länderfördelning m. m.)

Propositionen (s. 35—72)

Förevarande anslag (C 2) föreslås för budgetåret 1978/79 uppgå till ca 2 464,6 milj. kr., vilket innebär en ökning med 196,4 milj. kr. i förhållande till motsvarande anslag under innevarande budgetår.

Medlen tas i anspråk för långsiktigt utvecklingsamarbete med enskilda länder, stöd till befrielseströrelser i södra Afrika, andra humanitära insatser i södra Afrika och Latinamerika, katastrofhjälp, bidrag till enskilda organisationer och viss övrig verksamhet sammanförd under rubriken Särskilda program.

I sin anslagsframställning för nästa budgetår föreslog SIDA en höjning av detta anslag med 660 milj. kr. till 2 928 milj. kr., varav en ofördelad beredskapsreserv på 353 milj. kr. för insatser som under budgetåret kan aktualiseras i vissa länder, bl. a. i södra Afrika.

Den beräknade medelsfördelningen under anslaget på mottagarländer och andra ändamål enligt SIDA:s resp. regeringens förslag framgår av följande översiktstabell:

Bilateralt bistånd budgetåren 1977/78—1978/79

Fördelning på mottagarländer och andra ändamål.

Land	Medelsram	SIDA:s	Medelsram
	1977/78	petita	Förslag
	milj. kr.	1978/79	1978/79
Angola	50	60	60
Bangladesh	110	125	115
Botswana	50	60	55
Cuba	35	30	30
Etiopien	70	70	70
Guinea-Bissau	50	55	50
Indien	240	300	270
Kap Verde	20	20	20
Kenya	80	90	90
Laos	35	40	40

Land	Medelsram	SIDA:s petita	Medelsram
	1977/78	1978/79	Förslag 1978/79
	milj. kr.	milj. kr.	milj. kr.
Lesotho	10	12	12
Moçambique	100	115	115
Pakistan	30	40	40
Portugal	40	40	40
Somalia	15	— ¹	15
Sri Lanka	70	85	80
Swaziland	10	10	10
Tanzania	270	310	310
Tunisien	40	30	30
Vietnam	350	400	380
Zambia	80	95	95
EAC	15	— ¹	15
Flyktingar, befrielseörelser m. m., södra Afrika	60 ²	100	85
Humanitärt bistånd, Latinamerika	18	21	21
Katastrofer m. m.	147,6 ³	161,7	70,9
Enskilda organisationer	70	90	90
Särskilda program	185	215	195
Biståndskontor	17,4	— ⁴	20,7
Ofördelad reserv	—	353	40
	2 268,0	2 927,7	2 464,6

¹ SIDA har räknat med att kostnader härför skall tas ur den ofördelade reserven.

² Därav har 25 milj. kr. tagits från anslagsposten Katastrofer m. m.

³ 25 milj. kr. har överförts till Flyktingar, befrielseörelser m. m., södra Afrika.

⁴ SIDA har förutsatt att samtliga kostnader för biståndskontoren skall bestridas med medel från anslaget C 4. Styrelsen för internationell utveckling (SIDA).

Minskningen i förhållande till SIDA:s förslag går i första hand ut över den ofördelade reserv som SIDA upptagit och posten Katastrofer m. m. Av den ofördelade reserven kvarstår ett belopp på 40 milj. kr. med tanke på den till senare i år aviserade propositionen om utvecklingssamarbetets framtida utformning.

Motioner

I detta sammanhang behandlar utskottet

dels motionen 1977/78: 1021 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl. (s) i vad avser yrkandena 1, 4 och 16, nämligen

att riksdagen

1. ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om riktlinjerna för den svenska u-landspolitiken,

4. beslutar att till anslaget Bilateralt utvecklingssamarbete (C 2. Utrikesdepartementet) för budgetåret 1978/79 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 1 000 000 kr. minskat reservationsanslag av 2 463 558 000 kr.,

16. beslutar avslå regeringens förslag om en ofördelad reserv av 40 000 000 kr. under anslaget C 2. Bilateralt utvecklingssamarbete, dels motionen 1977/78: 1028 av Lars Werner m. fl. (vpk) i vad avser yrkandena 1, 2, 5 och 6, nämligen

att riksdagen uttalar att biståndspolitiken utformas med beaktande av

1. att biståndet till Indien, Bangladesh, Zambia, Kenya, Sri Lanka, Lesotho och Pakistan hålls på oförändrad nivå,

2. att Indien, Bangladesh, Zambia, Kenya, Sri Lanka, Lesotho, Swaziland, Tunisien och Pakistan successivt avvecklas som svenska programländer,

5. att de resurser som frigörs genom bifall till yrkandena 1, 2, 3 och 4 används till ökat stöd åt anti-imperialistiska rörelser, flyktingar i Afrika och Latinamerika, progressiva regimer och socialistiska stater i tredje världen,

6. att stöd ges till progressiva och socialistiska länder i tredje världen i deras strävanden att utveckla en egen teknik anpassad efter deras behov och förutsättningar.

Utskottet

I motionen 1021 föreslås bl. a. att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om *riktlinjerna för den svenska u-landspolitiken*. I motionen ifrågasätts om regeringens förslag i årets budgetproposition i alla delar står i full överensstämmelse med de av riksdagen antagna riktlinjerna. Särskilt pekas på att ett 20-tal länder numera behandlas som programländer, något som enligt motionen knappast stämmer med principen om koncentration i ländervalet. Här erinras om biståndspolitiska utredningens (SOU 1977: 13) uttalande att antalet programländer bör ökas endast med stor försiktighet. I motionen betonas även nödvändigheten av att kontinuerligt pröva både valet av programländer och biståndets omfattning för de olika länderna. Det är inte rimligt att ett land som en gång förts till kategorin programländer för alltid skall erhålla oförändrat eller höjt bistånd. Det måste också vara möjligt att trappa ned biståndsinsatserna för enskilda mottagarländer, heter det vidare i motionen 1021.

Med anledning av vad som anförts i motionen 1021 angående tillämpningen av gällande riktlinjer på biståndets länderfördelning m. m. vill utskottet erinra om att årets budgetproposition inte aktualiserat någon vidgning av länderkretsen för långsiktigt utvecklingssamarbete med Sverige. Samtliga de samarbetsländer som motionen åsyftar har under en följd av år varit mottagare av direkt svenskt bistånd, antingen i form av reguljärt utvecklingsbistånd eller av katastrof- eller humanitärt bistånd.

För att skapa ett bättre underlag för långsiktig planering hos såväl

mottagar- som givarland biträdde riksdagen i föl ett förslag att tre-åriga biståndsutfästelser, vilka förut varit förbehållna de s. k. programländerna, i fortsättningen även skulle kunna göras gentemot ett antal övriga länder med vilka Sverige redan hade ett biståndssamarbete som kunde förutses fortgå under en längre period. Utskottet konstaterade i detta sammanhang (UU 1976/77: 17) att förslaget överensstämde med de av riksdagen år 1970 stadfästa principerna för ländervalet och att samtliga de ifrågavarande länderna väl torde motsvara de kriterier som riksdagen förut angivit. De ytterligare länder som — vid sidan av programländerna — genom statsmakternas beslut i föl kom i åtnjutande av långsiktiga biståndsutfästelser från svensk sida var Angola, Kap Verde, Laos, Lesotho, Pakistan, Portugal och Swaziland, däremot inte Somalia.

Utskottet har i och för sig inget att erinra mot motionens påpekande om behovet av en kontinuerlig prövning av såväl ländervalet som omfattningen av biståndet till olika länder. Emellertid sker ju sådan prövning både i samband med SIDA:s årliga anslagsframställningar och i den fortsatta budgetbehandlingen liksom i samband med riksdagens ställningstaganden till regeringsförslag och motioner.

Vad beträffar omfattningen av biståndet till enskilda länder — en fråga till vilken utskottet återkommer i det följande — vill utskottet göra det allmänna konstaterandet att regeringens förslag nära ansluter sig till SIDA:s förslag men att i en del fall vissa nerjusteringar fått göras, främst till följd av att i propositionen räknats med en snävare total medelsram än SIDA gjorde i sin anslagsframställning. Ett utmärkande drag är dock att tonvikten vid de s. k. frontstaterna i södra Afrika bibehållits.

Till principfrågorna om länderval, länderkoncentration etc. torde riksdagen få anledning att ta förnyad ställning när den aviserade propositionen om utvecklingssamarbetets framtida utformning blivit framlagd senare i vår.

Ifrågavarande yrkande i motionen 1021 torde därmed få anses besvarat.

I motionen 1028 yrkas bl. a. att biståndet till vissa länder (Indien, Bangladesh, Zambia, Kenya, Sri Lanka, Lesotho, Pakistan) skall hållas på oförändrad nivå under nästa budgetår och att dessa länder och två länder därutöver (Swaziland och Tunisien) successivt skall avvecklas som svenska programländer. I samma motion yrkas vidare att de resurser som frigörs till följd av oförändrat eller avvecklat bistånd till de nämnda länderna och genom bifall till yrkanden i samma motion, vilka behandlas dels i avsnitt 2 (Bidrag till internationella biståndsprogram) ovan och i avsnitt 3.2 (Samarbete med enskilda länder m. m.) nedan skall användas till ökat stöd åt anti-imperialistiska rörelser, flyktingar

i Afrika och Latinamerika, progressiva regimer och socialistiska stater i tredje världen.

Likartade motionsyrkanden, som siktar till en genomgripande omläggning av biståndets inriktning, har förut behandlats av utskottet (jfr UU 1975/76: 14, UU 1976/77: 17) och avslagits av riksdagen. Hänvisning har därvid gjorts till de principer för valet av mottagarländer för svenskt bistånd som fastställdes av 1970 års riksdag och som alltsedan dess varit vägledande för länderinriktningen av det utbyggda utvecklingssamarbetet. Särskilt har utskottet därvid erinrat om riksdagens uttalanden år 1970 att den svenska biståndspolitikens målsättningar är möjliga att uppnå i länder med olika politiska och ekonomiska system och att en långsiktig planering av biståndsinsatserna under alla förhållanden är nödvändig.

Dessa grundsatser har heller inte ifrågasatts av den biståndspolitiska utredningen (SOU 1977: 13). Däremot har utredningen vidareutvecklat de principer som bör vara vägledande för det framtida valet av programländer m. m. Riksdagen torde senare i år få anledning ta ställning till sistnämnda principfrågor, när den aviserade särskilda propositionen om utvecklingssamarbetets framtida utformning har framlagts.

Mot denna bakgrund avstyrks ifrågavarande yrkanden i motionen 1028. Biståndet till flera av de i motionen 1028 uppräknade länderna, bcfrielseörelserna m. m. behandlas närmare nedan under respektive betänkandeavsnitt och då med anledning av andra och mer specifika motionsyrkanden därom. Beträffande biståndet till Tunisien konstaterar utskottet att beslut om en successiv avveckling togs redan för ett par år sedan (jfr UU 1975/76: 14).

I ett ytterligare yrkande i motionen 1028 föreslås att stöd ges till progressiva och socialistiska u-länder i deras strävanden att utveckla en egen teknik anpassad efter deras behov och förutsättningar. Yrkandet i fråga avstyrks av motsvarande skäl som de sist behandlade yrkandena i samma motion. Vad beträffar svenskt stöd till framtagning och utveckling av en u-landsanpassad teknologi hänvisar utskottet till vad som anfördes härom i fjolårets biståndsbetänkande (UU 1976/77: 17). Utskottet hänvisade i detta sammanhang till den nya industribiståndsutredning som förutskickades i fjolårets budgetproposition. Denna har sedermera slutförts och dess betänkande gjorts till föremål för remissbehandling. Denna fråga torde höra till dem som kommer att behandlas i den aviserade särpropositionen om utvecklingssamarbetets framtida utformning.

I motionen 1021 föreslås även att riksdagen fastställer nästa budgetårs samlade anslag för *bilateralt utvecklingssamarbete* (C 2) till ett belopp av 2 463 558 kr., dvs. ett belopp som är 1 milj. kr. lägre än vad

regeringen i budgetpropositionen föreslagit för samma ändamål. En motsvarande höjning har i samma motion föreslagits beträffande regeringens beräkning av nästa års anslag för u-landsinformation (C 3).

Utskottet ansluter sig till regeringens beräkning av medelsbehovet för anslaget C 2 och avstyrker därför det nu aktuella yrkandet i motionen 1021.

I ett ytterligare yrkande i motionen 1021 föreslås att riksdagen avslår regeringens beräkning av *en ofördelad reserv* om 40 milj. kr. under förevarande anslag. Motionen utgår från att beloppet avser den fond för industriellt samarbete med u-länderna som industribiståndsutredningen har föreslagit i sitt betänkande (SOU 1977: 77), och det betecknas som anmärkningsvärt att regeringen redan i budgetpropositionen reserverar medel för förslaget med tanke på att remissbehandlingen av betänkandet inte var avslutad när budgetpropositionen presenterades för riksdagen.

Utskottet, som finner det rimligt att regeringen i budgetförslaget reserverar medel som kan komma att behöva tas i anspråk under nästa budgetår med anledning av den aviserade propositionen om utvecklingssamarbetets framtida utformning, tillstyrker regeringens förslag om en tills vidare ofördelad reserv om 40 milj. kr. och avstyrker därför det nu aktuella yrkandet i motionen 1021. Utskottet har därmed inte föregripit sitt ställningstagande till frågan om den framtida utformningen av Sveriges samarbete med u-länderna på industriområdet eller sättet för finansiering av detta.

3.2 Bundet bistånd och upphandling i Sverige

Propositionen (s. 38—39)

Med bundet svenskt bistånd avses gåvobistånd i form av varor och tjänster som genom beslut av regeringen — eller i vissa fall SIDA — är förhandsbestämt till upphandling i Sverige.

Bundet bistånd lämnas budgetåret 1977/78 inom landramar till 13 mottagarländer. Därutöver inräknas katastrofbistånd och bidrag till internationella livsmedelsprogram i det bundna biståndet. Målbeloppet för det bundna biståndet är enligt riksdagens beslut 500 milj. kr. för innevarande budgetår, 1977/78, dvs. ca 14 % av de totala biståndsanslagen.

I avvaktan på den aviserade propositionen om utvecklingssamarbetets framtida utformning vill biståndsministern inte f. n. aktualisera någon genomgripande ändring i den hittills tillämpade politiken. Sveriges ansträngda ekonomiska läge gör det emellertid angeläget med en ökad biståndsfinansierad upphandling inom landet. Det bundna biståndet föreslås under nästa budgetår uppgå till 675 milj. kr., vilket innebär en ökning med 175 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår.

Motion

I detta sammanhang behandlar utskottet motionen 1977/78: 1028 av Lars Werner m. fl. (vpk) i vad avser yrkandet 4, nämligen

att riksdagen uttalar att biståndspolitiken utformas med beaktande av 4. att inköp av livsmedel i Sverige och s. k. bundet bistånd ej skall belasta biståndsbudgeten.

Utskottet

I motionen 1028 yrkas bl. a. att inköp av livsmedel i Sverige och annat s. k. bundet bistånd ej skall belasta biståndsbudgeten. Yrkandet i fråga är kopplat till ett annat yrkande i samma motion, vilket behandlats och avstyrkts ovan under avsnitt 3.1.

Det nu aktuella yrkandet synes oklart och delvis själv motsägande. Den del av biståndet som är bunden till upphandling av varor och tjänster i Sverige utgör ingen fristående anslagspost vars resurser kan frigöras och omdisponeras på det sätt som motionärerna förutsätter i det förut under 3.1 behandlade yrkandet. Det rör sig här i stället om ett målbelopp för den del av biståndsanslagen som av sysselsättnings- och betalningsbalansskäl anses böra knytas till leverans av svenska varor och tjänster.

En del av det importbistånd som inom ramen för fastställda landramar utgår till vissa mottagarländer binds till upphandling i Sverige. I begreppet bundet bistånd och i målbeloppet därför inräknas vidare katastrofbiståndet och bidragen till internationella livsmedelsprogram. De senare utgår till största delen in natura. Det bundna biståndet redovisas därför i propositionen i sina enskildheter under såväl det multilaterala biståndsanslaget (C 1) som det bilaterala (C 2) och återfinns under det senare fördelat på en rad länder, hjälporganisationer m. m.

Sammantagna har dessa ändamål för innevarande budgetår beräknats till 500 milj. kr., medan det sålunda bundna biståndet under nästa budgetår beräknas uppgå till 675 milj. kr.

Det synes utskottet naturligt att i princip allt offentligt bistånd, och följaktligen även sådant som i angivna utsträckning är förhandsbundet till upphandling i Sverige, ingår i biståndsbudgeten.

Yrkandet i fråga avstyrks därför.

Till principfrågan om s. k. biståndsbinding torde utskottet få anledning återkomma i samband med behandlingen av den aviserade särpropositionen om biståndspolitikens framtida utformning.

3.3 Biståndsvillkor och skuldavskrivning

Propositionen (s. 39—41)

Av det för innevarande budgetår avtalade totalbeloppet för utvecklingsamarbete med enskilda länder lämnas 98 % som gåva. Återstoden

ges som räntefria 50-årskrediter med 10 års amorteringsfri period och avser en mindre del av biståndet till Cuba, Tunisien och Zambia. Därtill lämnas 25 milj. kr. som betalningsbalansstöd till Portugal i form av en kredit (prop. 1977/78: 35, FiU 1977/78: 12, rskr 1977/78: 68).

Efter beslut av 1972 och 1974 års riksdagar har regeringen möjlighet att efter prövning i varje enskilt fall bevilja avskrivning av skuldtjänsterna (amortering och ränta) på utvecklingskrediter. Regeringen har enligt beslut av 1975/76 års riksdag (UU 1975/76: 14, rskr 1975/76: 349) vidare möjlighet att inom ramen för en internationell överenskommelse göra utfästelse om avskrivning av återstående kapitalskuld och förfallna räntor på utvecklingskrediter avseende samtliga u-länder, som enligt FN:s definition hör till de minst utvecklade eller till de hårdast drabbade av den internationella prisutvecklingen.

U-ländernas skuldproblem var en av huvudfrågorna vid konferensen om internationellt ekonomiskt samarbete (CIEC). Någon allmän överenskommelse om skuldlättnad visade sig där inte möjlig att uppnå. Där emot träffades i samband med konferensens avslutande ministermöte i maj—juni förra året en överenskommelse om en särskild biståndsaktion om ca 1 miljard dollar till förmån för de fattigare u-länderna. Som bidrag till denna aktion utfäste Sverige bl. a., med förbehåll för riksdagens godkännande, en avskrivning av skuldtjänster på svenska utvecklingskrediter för femårsperioden 1977/78—1981/82 till länder inom kategorierna minst utvecklade eller hårdast drabbade. Utfästelsen avsåg skuldtjänster till ett belopp av ca 120 milj. kr. och gällde Bangladesh, Botswana, Etiopien, Indien, Kenya, Pakistan, Sudan och Tanzania.

Vid möte med FN:s generalförsamlings andra kommitté i oktober 1977 utvidgades nyssnämnda svenska åtagande och utfästes, med förbehåll för riksdagens godkännande, att hela skulden på de svenska utvecklingskrediter som lämnats de u-länder som hör till de minst utvecklade eller hårdast drabbade skulle avskrivas.

Åtagandet omfattar de förut nämnda åtta länderna, och det sammanlagda kreditbeloppet, som väntas vara till fullo utbetalat vid utgången av innevarande budgetår, uppgår till 1 097 milj. kr.

Också Östafrikanska post- och telebolagets kapitalskuld till Sverige på 27 milj. kr. bör enligt propositionen avskrivas, med hänsyn till att bolaget i praktiken upphört att fungera som regionalt organ och dess funktioner övertagits av medlemsländerna. Någon avskrivning av krediterna till Östafrikanska utvecklingsbanken, vars verksamhet fortsätter som tidigare, aktualiseras däremot inte.

Mot denna bakgrund föreslås i propositionen att regeringen bemyndigas avskriva den per den 30 juni 1978 utestående kapitalskulden och eventuellt förfallna räntor på svenska utvecklingskrediter avseende Bangladesh, Botswana, Etiopien, Indien, Kenya, Pakistan, Sudan och Tanzania samt Östafrikanska post- och telebolaget och att omvandla eventuella outnyttjade medel på dessa krediter till gåva.

Utskottet

Såsom närmare framgår av referatet ovan, utfäste sig Sverige i FN under höstens generalförsamling, med förbehåll för riksdagens godkännande, att avskriva hela den återstående skulden på de svenska utvecklingskrediter som lämnats de u-länder som hör till de minst utvecklade eller de av den ekonomiska krisen hårdast drabbade. Enligt propositionen omfattar åtagandet, som avser åtta länder (Bangladesh, Botswana, Etiopien, Indien, Kenya, Pakistan, Sudan och Tanzania), ett sammanlagt kreditbelopp av 1 097 milj. kr. Därutöver bör enligt propositionen en kapitalskuld på 27 milj. kr. hos Östafrikanska post- och telebolaget till Sverige avskrivas; sedan bolaget i samband med den Östafrikanska gemenskapens (EAC) pågående upplösning upphört att fungera som regionalt organ. Mot denna bakgrund begärs riksdagens bemyndigande att avskriva den vid kommande budgetårsskifte utestående kapitalskulden och eventuellt förfallna räntor på svenska utvecklingskrediter avseende de ovan nämnda åtta länderna samt Östafrikanska post- och telebolaget och att omvandla outnyttjade medel på dessa krediter till gåva.

Utskottet, som konstaterar att Sverige tidigare på årsvis basis avskrivit amorteringarna, räntorna och de administrativa avgifterna på utvecklingskrediter avseende de åtta nämnda länderna till ett sammanlagt värde av ca 46,7 milj. kr., tillstyrker att det nu begärda avskrivningsbemyndigandet lämnas. Utskottet har anledning utgå från att regeringen också fortsättningsvis — i bilaterala såväl som i multilaterala sammanhang — verkar för att även andra länder vidtar motsvarande åtgärder för att lätta u-ländernas alltmer tryckande skuldbörda.

3.4 Samarbete med enskilda länder m. m.

Propositionen (s. 41—61)

I propositionen redogörs närmare för pågående och planerat utvecklingssamarbete m. m. med Angola, Bangladesh, Botswana, Cuba, Etiopien, Guinea-Bissau, Kap Verde, Kenya, Laos, Lesotho, Moçambique, Pakistan, Portugal, Somalia, Sri Lanka, Swaziland, Tanzania, Tunisien, Vietnam och Zambia samt med den under upplösning varande Östafrikanska gemenskapen (EAC). — Nuvarande och för nästa år föreslagna medelsramar för länderna i fråga samt EAC framgår av den under avsnitt 3.1 återgivna tabell.

Motioner

I detta sammanhang behandlar utskottet

dels motionen 1977/78: 529 av Anders Björck m. fl. (m) i vad avser yrkandet 1, nämligen

1. att riksdagen beslutar att en omprövning sker av det i juli 1977 ingångna biståndsavtalet med Cuba med anledning av den fortsatta kubanska inblandningen i Afrika enligt vad som anförts i motionen,

dels motionen 1977/78: 1021 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl. (s) i vad avser yrkandena 7—14, nämligen

att riksdagen

7. beslutar att biståndet till Angola för budgetåret 1978/79 skall utgå med 70 milj. kr.,

8. beslutar att biståndet till Moçambique för budgetåret 1978/79 skall utgå med 125 milj. kr.,

9. beslutar att biståndet till Botswana för budgetåret 1978/79 skall utgå med 60 milj. kr.,

10. beslutar att biståndet till Kap Verde för budgetåret 1978/79 skall utgå med 25 milj. kr.,

11. beslutar att biståndet till Guinea-Bissau för budgetåret 1978/79 skall utgå med 55 milj. kr.,

12. beslutar att biståndet till Cuba för budgetåret 1978/79 skall utgå med 70 milj. kr.,

13. beslutar att biståndet till Kenya för budgetåret 1978/79 skall utgå med 80 milj. kr.,

14. beslutar att biståndet till Pakistan för budgetåret 1978/79 skall utgå med 30 milj. kr.,

dels motionen 1977/78: 1025 av Ingrid Sundberg m. fl. (m), vari hemställs

att riksdagen anhåller

1. att regeringen, innan nytt avtal tecknas med Vietnam om slutförandet av Bai Bang-projektet, för riksdagen redovisar vilka medel som kommer att ställas till förfogande för projektet och att ett tak sätts för dessa ytterligare medel,

2. att regeringen för riksdagen redovisar avsikten med förstudier för projekt avseende bl. a. stålindustri och varv i Vietnam,

dels motionen 1977/78: 1480 av Fritz Börjesson (c), vari hemställs

att riksdagen i skrivelse till regeringen ger till känna att regeringen måtte pröva att anslaget till Cuba under Bilateralt utvecklingssamarbete icke måtte fortsätta efter utgången av budgetåret 1978/79,

dels motionen 1977/78: 1482 av Carl-Wilhelm Lothigius (m), vari hemställs

att riksdagen hemställer hos regeringen att snarast upphöra med biståndsverksamhet till Etiopien.

Utskottet*Angola*

I motionen 1021 föreslås att biståndet till Angola för budgetåret 1978/79 skall utgå med 70 milj. kr. Medelsramen för Angola är under innevarande budgetår 50 milj. kr. Såväl SIDA som regeringen har för nästa budgetår föreslagit en medelsram på 60 milj. kr. för Angola.

I fjolårets riksdagsbeslut om utvecklingssamarbetet (UU 1976/77: 17) förutskickades att diskussioner skulle inledas med Angola om ett fastare samarbete, syftande till ekonomisk och social utveckling, sedan de akuta hjälpbehoven i samband med inbördeskriget där blivit tillgodosedda. Av årets budgetproposition framgår att ett långsiktigt utvecklingssamarbete förutses kunna komma i gång med Angola under kalenderåret 1978. Enligt vad utskottet erfarit har förhandlingarna härom blivit fördröjda på grund av olika svårigheter på angolansk sida. Huvuddelen av nuvarande medelsram torde därför komma att utnyttjas i form av importstöd. Avsevärda reservationer väntas uppstå inom landramen.

Mot denna bakgrund tillstyrks propositionens förslag angående bistånd till Angola och avstyrks ifrågavarande yrkande i motionen 1021.

Botswana

I motionen 1021 föreslås att biståndet till Botswana för budgetåret 1978/79 skall utgå med 60 milj. kr.

I propositionen har för nästa budgetår föreslagits en medelsram på 55 milj. kr. Medelsramen för innevarande budgetår är 50 milj. kr.

Sverige är en av de största biståndsgivarna till Botswana och finansierade budgetåret 1976/77 ca 17 % av den botswanska utvecklingsbudgeten. Medelsramen skall även ses mot bakgrund av landets ringa befolkning (ca 700 000 invånare år 1976).

Som framgår av propositionen har ett extra bidrag om 5 milj. kr. lämnats Botswana under innevarande budgetår som svar på en FN-appell om internationella bidrag till Botswanas utgifter för flyktingar, främst från Zimbabwe (Rhodesia), och för andra särskilda åtgärder med anledning av landets utsatta läge i södra Afrika. Också till FN:s flyktingkommissariats insatser för flyktingar i de s. k. frontstaterna, till vilka Botswana hör, har Sverige lämnat bidrag. Även under 1978/79 kan sådana extra bidrag bli aktuella.

Utskottet tillstyrker mot denna bakgrund regeringens förslag om bistånd till Botswana och avstyrker ifrågavarande yrkande i motionen 1021.

Cuba

Det svenska utvecklingssamarbetet med Cuba är föremål för yrkanden i tre motioner.

I motionen 529 påyrkas en omprövning av det i juli 1977 ingångna biståndsavtalet på grund av den fortsatta kubanska inblandningen i Afrika. Syftet med yrkandet är att biståndet till Cuba skall avvecklas så snabbt som möjligt. Enligt motionärerna bör regeringen ta upp förnyade förhandlingar med Cuba och klargöra att en fortsättning av den kubanska inblandningspolitiken leder till att avtalet måste sägas upp från svensk sida.

Också i motionen 1480 framförs ett yrkande av likartad innebörd, nämligen att biståndet till Cuba måtte upphöra efter utgången av budgetåret 1978/79. Även i detta fall är det Cubas militära engagemang som motiverar yrkandet.

I motionen 1021 åter föreslås att biståndet till Cuba under nästa budgetår skall uppgå till 70 milj. kr., dvs. 40 milj. kr. mer än vad som föreslås i propositionen. Motionärerna erinrar bl. a. om att nedskärningen av biståndet till Cuba fått till följd att angelägna projekt fått inställas eller senareläggas samt att Cubas utvecklingssträvanden ligger väl i linje med de av riksdagen beslutade biståndspolitiska målen.

I budgetpropositionen beräknas landramen för Cuba under nästa budgetår till 30 milj. kr. och för budgetåret 1979/80 till ett lika stort belopp. Detta sker i enlighet med riksdagens beslut förra året (UU 1976/77: 17, rskr 248), då landramen för innevarande budgetår fastställdes till 35 milj. kr. och planeringsramen för de båda följande budgetåren till sammanlagt 60 milj. kr. Detta bekräftades i juli 1977 genom ett treårigt biståndsavtal om sammanlagt 95 milj. kr. avseende budgetåren 1977/78 —1979/80.

Fjolårets riksdagsbeslut härom togs i sin tur mot bakgrund av riksdagens beslut år 1976 (UU 1975/76: 14, rskr 349) att med hänvisning till det betydande ekonomiska framåtskridande som skett i Cuba låta successivt avveckla biståndet dit, något som skulle ske samtidigt med att innebörden av ett bredare kulturellt och handelspolitiskt samarbete klargjordes.

Utöver landramen för Cuba avsattes i fjol 5 milj. kr. från anslagsposten Särskilda program för att underlätta det bredare samarbete varom talades i 1976 års riksdagsbeslut. Under förutsättning av framgång med detta försök att använda biståndsmedel för att främja ett bredare samarbete förutsickas det i propositionen att medel ur anslagsposten Särskilda program skall kunna tas i anspråk också under budgetåret 1978/79 (se vidare härom vid punkten 3.10 Särskilda program).

Utskottet konstaterar att förslagen i budgetpropositionen angående samarbetet med Cuba står i överensstämmelse med riksdagens tidigare beslut och med ingångna avtalsförpliktelser. Rörande de allmänna förutsättningarna för biståndsavveckling har utskottet tidigare (UU 1975/76: 14) anfört bl. a. följande:

Normalt bör givetvis i fall som dessa en eventuell avveckling av biståndssamarbetet, vilket bygger på långsiktiga förutsättningar, ej ske abrupt utan successivt och med vederbörlig hänsyn tagen till de åtaganden som Sverige iklätt sig. Regeringen bör i sådana fall även vara beredd att inleda samtal med vederbörande regeringar angående ett bredare samarbete än bistånd i hävdvunnen mening.

Utskottet konstaterar vidare att biståndssamarbetet med Cuba avses bli avslutat i och med utgången av den nu löpande avtalsperioden 1977/78—1979/80.

Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet propositionens förslag angående land- och planeringsram för Cuba och avstyrks motionerna 1480 samt 529 och 1021, de båda senare såvitt nu är i fråga.

Etiopien

I motionen 1482 föreslås att riksdagen hemställer hos regeringen att snarast upphöra med biståndsverksamhet till Etiopien. Motionären hänvisar till den pågående konflikten mellan Etiopien och Somalia samt Etiopiens åsidosättande av de mänskliga rättigheterna.

I budgetpropositionen föreslås för nästa budgetår en oförändrad landram om 70 milj. kr. för bistånd till Etiopien.

Som framgår av propositionen har växande inre och yttre motsättningar under det senaste året satt sin prägel på utvecklingen i Etiopien. Delar av landet befinner sig utanför regeringens kontroll. Krigen i Eritrea och Ogaden fortgår och kan leda till en allvarlig försörjningskris. Den inrikespolitiska situationen har skärpts, och osäkerheten inför framtiden är stor. Trots svårigheterna har det svenska biståndsprogrammet, som främst är inriktat på den fattiga landsbygdsbefolkningens behov, i stort sett ändå kunnat genomföras. Det politiska och militära läget kan enligt propositionen emellertid medföra att viss del av landramen måste reserveras till dess att situationen normaliserats. Av samma skäl bereds inga nya insatser för närvarande. Det svenska personalbiståndet har under fjolåret kraftigt minskat. Enligt vad utskottet erfarit har nyrekryteringen av biståndspersonal tills vidare upphört.

Utskottet ser med allvarlig oro på den inre utvecklingen i Etiopien och särskilt på det flagranta åsidosättande av de mänskliga rättigheterna varom samstämmiga rapporter vittnat. Likaså ser utskottet med oro på de svårigheter för biståndsarbetet som skapats av konflikten mellan Etiopien och Somalia liksom också av stridigheterna i Eritrea.

Med tanke på biståndets långsiktighet, som är en av grundprinciperna för det svenska utvecklingssamarbetet med andra länder, och på Etiopiens uppenbara utvecklingsbehov och det trängda försörjningsläget för stora delar av dess befolkning är utskottet likväl inte berett att — på sätt som motionären påyrkat — förorda ett avbrytande av den svenska biståndsverksamheten där, särskilt som denna i så hög grad är inriktad

på den fattiga landsbygdsbefolkningens behov. I den mån projekt inom biståndsprogrammet inte kan fullföljas på planerat sätt, bör en partiell nedfrysning av verksamheten kunna komma i fråga i avvaktan på att förhållandena åter normaliseras, såsom även antyds i propositionen och delvis redan synes ha skett. Samtidigt bör katastrofinsatser för att avvärja hungersnöd o. d. vara möjliga.

Mot denna bakgrund avstyrks motionen 1482.

Guinea-Bissau

I motionen 1021 föreslås att biståndet till Guinea-Bissau för budgetåret 1978/79 skall utgå med 55 milj. kr.

I propositionen föreslås en medelsram på 50 milj. kr., dvs. samma belopp som under innevarande budgetår. Det framgår av propositionen att en betydande reservation förelåg vid budgetårets ingång.

Vid sidan av Sovjetunionen torde Sverige vara den störste biståndsgivaren till Guinea-Bissau. Nederländerna har enligt SIDA:s petita inlett ett omfattande bistånd. Det svenska biståndet är enligt propositionen nästan dubbelt så stort som värdet av landets export. Medelsramen bör också ses mot bakgrund av Guinea-Bissaus befolkningstal (knappt 1 miljon invånare år 1976).

Mot denna bakgrund tillstyrks propositionens förslag om bistånd till Guinea-Bissau och avstyrks ifrågavarande yrkande i motionen 1021.

Kap Verde

I motionen 1021 föreslås att biståndet till Kap Verde för budgetåret 1978/79 skall utgå med 25 milj. kr.

I propositionen föreslås en medelsram på 20 milj. kr., dvs. samma belopp som under innevarande budgetår.

Riksdagen beslöt i följd på regeringens förslag att utvecklingssamarbetet med Kap Verde skulle få en mer långsiktig karaktär. Biståndet har hittills i huvudsak haft formen av importstöd och beräknas enligt propositionen komma att utgå som importstöd även under de närmaste åren.

SIDA uppger i sin anslagsframställning för budgetåret 1978/79, där också en oförändrad landram om 20 milj. kr. förordas, att den kapverdianska regeringen påbörjat arbetet med en utvecklingsplan. Därmed skapas underlag för klarare riktlinjer för det långsiktiga samarbetet, framhåller SIDA.

Liksom beträffande Botswana och Guinea-Bissau är Sverige en mycket stor biståndsgivare till Kap Verde, sett i relation till antalet invånare där (drygt 300 000 år 1976).

Hösten 1977 vädjade Kap Verdes regering om extra bistånd, sedan skörden liksom under de närmast föregående åren gått till spillo på de viktigaste jordbruksöarna. Sverige har med anledning därav bidragit

med 3 milj. kr. för katastrofinsatser utöver landramen.

Utskottet tillstyrker mot angivna bakgrund propositionens förslag om bistånd till Kap Verde och avstyrker ifrågavarande yrkande i motionen 1021.

Kenya

I motionen 1021 föreslås att biståndet till Kenya för budgetåret 1978/79 skall utgå med 80 milj. kr., dvs. 10 milj. kr. mindre än som föreslås i propositionen. Som skäl härför anføres att den kenyanska ekonomin stabiliserats på en relativt hög aktivitetsnivå och att ökade insatser bör gå till de fattigaste folkgrupperna i Afrika.

Propositionen föreslår i likhet med SIDA för nästa budgetår en landram på 90 milj. kr., dvs. en höjning med 10 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår.

Som framgår av propositionen inriktas utvecklingssamarbetet med Kenya främst på landsbygdens utveckling. Kenya har uttalat prioritet för fortsatt stöd till denna och då särskilt vattenförsörjning, landsbygds-hälsövård och familjeplanering. Vidare önskas fortsatt samarbete i fråga om kooperation och småindustriutveckling på landsbygden.

Sverige har ingått ett tvåårigt samarbetsavtal med Kenya avseende budgetåren 1977/78—1978/79. Den däri angivna biståndsramen är helt intecknad. Utebliven höjning av medelsramen skulle medföra svårigheter för flera av de pågående projekten.

Med hänsyn härtill och till att det svenska biståndet i växande grad inriktas på verksamhet till förmån för de fattiga folkgrupperna på landsbygden samt att de förbättringar i den kenyanska ekonomin som registrerats främst har sin grund i osäkra faktorer som världsmarknadspriset på kaffe tillstyrker utskottet propositionens förslag om biståndet till Kenya och avstyrks det aktuella yrkandet i motionen 1021.

Moçambique

I motionen 1021 föreslås att biståndet till Moçambique för budgetåret 1978/79 skall utgå med 125 milj. kr., dvs. 10 milj. kr. mer än regeringens förslag.

SIDA har i sin anslagsframställning föreslagit en finansiell ram på 115 milj. kr., och i propositionen föreslås samma medelsram, vilket betyder en ökning med 15 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår.

Därutöver förutses i propositionen att katastrofmedel, liksom under innevarande budgetår, kan behöva tas i anspråk för insatser i Moçambique. Sverige har sålunda lämnat betydande extra bistånd till Moçambique, bl. a. med hänsyn till den ekonomiska börda som Moçambique tagit på sig genom att i enlighet med FN:s sanktionsbeslut hålla gränsen mot Rhodesia (Zimbabwe) stängd och genom sitt stöd till befrielsekampen där. Under innevarande budgetår har Sverige med anledning av

gränsstängningen lämnat sådant extra bistånd till ett värde av 10 milj. kr., i form av livsmedel. Ett lika stort belopp har anvisats till Moçambiques program för zimbabwiska flyktingar, därav 2 milj. kr. genom FN:s flyktingkommissariat. I ett interpellationssvar i riksdagen den 3 februari i år framhöll utrikesminister Karin Söder vikten av att beredskap finns för att utanför landramen möta akuta behov i Moçambique.

Mot denna bakgrund avstyrks det aktuella yrkandet i motionen 1021 och tillstyrks propositionens förslag beträffande bistånd till Moçambique.

Pakistan

I motionen 1021 föreslås att biståndet till Pakistan för budgetåret 1978/79 skall utgå med 30 milj. kr., dvs. en oförändrad medelsram jämfört med innevarande budgetår.

Redan förra året godkände riksdagen (UU 1976/77: 17), i samband med fastställandet av innevarande års landram, regeringens förslag om successivt stigande finansiella ramar för biståndet till Pakistan för de båda efterföljande budgetåren. Sålunda fastställdes en planeringsram om 40 milj. kr. för budgetåret 1978/79 och en ram om 50 milj. kr. för budgetåret 1979/80. I enlighet därmed beräknas i årets budgetproposition en medelsram för Pakistan på 40 milj. kr. Av propositionen framgår att huvuddelen av medelsramen liksom hittills förutses bli använd för importstöd.

Utskottet har erfarit att situationen i Pakistan fördröjt diskussionerna om den framtida inriktningen av det svenska utvecklingsbiståndet dit och bidragit till att hittills beviljade medel inte kunnat utnyttjas till fullo. I propositionen uttrycks dock förhoppningen att ett långsiktigt planerat utvecklingssamarbete skall kunna komma i gång från och med nästa budgetår.

Trots de svårigheter som anmält sig finner utskottet inte anledning frånga tidigare gjorda svenska utfästelser angående långsiktigt utvecklingssamarbete med Pakistan. Utskottet tillstyrker därför propositionens förslag därom och avstyrker det aktuella yrkandet i motionen 1021.

Vietnam

I motionen 1025 hemställs att regeringen, innan nytt avtal tecknas med Vietnam om slutförandet av Bai Bang-projektet, för riksdagen redovisar vilka medel som kommer att ställas till förfogande för projektet och att ett tak sätts för dessa ytterligare medel.

I samma motion hemställs vidare att regeringen för riksdagen redovisar avsikten med förstudier för projekt avseende bl. a. stålindustri och varv i Vietnam.

I motionen hänvisas till de förseningar och fördröjningar som drabbat Bai Bang-projektet i förhållande till ursprungliga och senare tidsplaner

och kostnadskalkyler. Motionärerna erinrar om att det i det svensk-vietnamesiska avtalet av den 20 augusti 1974 om skogsindustriprojektet i Bai Bang förutsågs att projektet skulle finansieras med medel inom det svenska biståndet till Vietnam under budgetåren 1974/75—1978/79. Det kommande budgetåret är alltså det sista under vilket Sverige enligt 1974 års avtal förbundit sig att lämna bidrag till Bai Bang-projektet, påpekar motionärerna.

I budgetpropositionen erinras om att det svenska bidraget till Bai Bang-projektet vid avtalstillfället beräknades till 770 milj. kr. men att senast gjorda kalkyl ger en projektkostnad om 1 055 milj. kr. Kostnadsökningen har förorsakats av prisökningar på varor och tjänster orsakade av den internationella inflationen, förseningar av projektet samt vissa utvidgningar av den svenska insatsen. Samma faktorer kan enligt propositionen orsaka ytterligare kostnadsökningar.

Enligt vad utskottet erfarit väntas det svenska företag som fungerar som SIDA:s ledningsentreprenör för Bai Bang-projektet i slutet av mars i år lägga fram en reviderad kostnadsprognos, som kan komma att visa på avsevärda ytterligare fördyringar.

Samma företag presenterade i slutet av förra året en reviderad tidsplan för projektet. Denna förutser en försening i förhållande till den ursprungliga tidsplanen på drygt två år (till januari 1980) för den första pappersmaskinens montering och igångkörning, drygt ett och ett halvt år (till september 1980) för den andra pappersmaskinen och två år (till april 1981) för massafabrikens vidkommande. Den totala projekttiden har enligt denna senaste tidsplan förskjutits från 50 till 72 månader. Att tidsplanen från tid till annan kunde komma att behöva revideras förutsågs redan i Bai Bang-avtalet från år 1974.

Detta avtal stadgar bl. a. att Sverige skall hjälpa Vietnam ”med genomförandet av projektet från byggnads- och montageskedena till skedet då fabriken är i normal drift”, och avtalet gäller ”till dess bägge parter uppfyllt sina åtaganden enligt avtalet”. Även motionärerna understryker att projektet skall slutföras och att Sverige också förbundit sig därtill genom avtalet. Genom de angivna stadgandena föreligger sålunda en förpliktelse att med gemensamma krafter föra projektet i hamn.

Det är visserligen riktigt — såsom motionärerna påpekar — att det i 1974 års avtal förutsågs att projektet skulle ”finansieras av medel som ställs till förfogande av Sverige för biståndssamarbetet med DRV under budgetåren 1974/75—1978/79” och att totalkostnaden för projektet då beräknades till 620 milj. kr. plus en reserv för prisstegringar om 150 milj. kr. Att under mellantiden betydande förseningar och förhållandevis ännu större fördyringar uppstått har emellertid sin grund i omständigheter som inte ensidigt kan läggas någondera parten till last. Förseningarna och fördyringarna är ur båda parter synpunkt lika beklag-

liga men löser inte Sverige från den övergripande förpliktelsen att medverka till att projektet slutförs.

Den senaste kostnads kalkylen på 1 055 milj. kr. rymmer inom planeringsramarna för biståndet till Vietnam till och med budgetåret 1978/79. De ytterligare kostnader som väntas tillkomma måste därför få belasta landramarna för tiden därefter och fram till driftskedet. Något nytt insatsavtal för Bai Bang-projektet förutses inte.

Emellertid utgår utskottet från att regeringen för riksdagen i vanlig ordning redovisar vilka ytterligare medel som från svensk sida avses bli ställda till förfogande för Bai Bang-projektet. Så till vida torde det nu aktuella yrkandet få anses besvarat.

Motionärerna vill att ett tak på förhand sätts för hur mycket medel som skall kunna användas för projektet efter utgången av nästa budgetår. Enligt utskottets mening skulle en sådan förhandsbegränsning inte stå i överensstämmelse med vedertagna landprogrammeringsprinciper. De ökade kostnaderna torde rymmas inom de årsramar för det fortsatta utvecklingssamarbetet med Vietnam som kan förutses för den återstående projektperioden. Fördyringarna får å andra sidan givetvis till följd att utrymmet för andra projekt eller ändamål krymps. Det blir därför en angelägenhet av största vikt för båda avtalsparterna att hålla ytterligare förseningar och därav följande fördyringar tillbaka. Den del av ifrågavarande yrkande som avser en förhandsbegränsning av de medel som skall kunna ställas till förfogande för projektet avstyrks således.

Utskottet har med intresse tagit del av en nyligen framlagd utredning rörande Bai Bang-projektets tillkomst och genomförande hittills, vilken utförts på uppdrag av SIDA:s styrelse av en fristående industrikonsult. Utskottet har erfarit att SIDA avser att inom ramen för de förslag som lämnats av utredningsmannen i dennes rapport låta genomföra ett antal fortsatta utredningar.

Det är enligt utskottets mening värdefullt att ett biståndprojekt av denna typ och som så livligt debatterats på detta sätt görs till föremål för fortsatt granskning och analys, som gör det möjligt att dra lärdomar för biståndsverksamheten.

Vad beträffar de förstudier för projekt avseende bl. a. stålindustri och varv i Vietnam, varom talas i det andra yrkandet i samma motion 1025 och som även omtalas i budgetpropositionen, har utskottet inhämtat att det härvidlag rör sig om utnyttjande av svenska konsulttjänster, på sätt som förutses i nu gällande tvåårsavtal för samarbetet med Vietnam under budgetåren 1977/78—1978/79, för s.k. förinvesteringsstudier. Upphandling av sådana konsulttjänster i Sverige, med hjälp av medel som ställs till förfogande i form av importstöd inom landramen för bistånd, är ett element som förekommer i biståndssamarbetet med såväl Vietnam som flera andra mottagarländer. Att bi-

ståndsmedel används för dylika utredningar eller förstudier på industriområdet innebär inte att själva investeringen — om den över huvud taget kommer till stånd — skall finansieras på samma sätt.

Detta yrkande i motionen 1025 torde därmed få anses besvarat.

Utskottet tillstyrker i övrigt propositionens förslag beträffande utvecklingssamarbetet med Vietnam.

Beträffande utvecklingssamarbetet med *övriga länder* tillstyrks budgetpropositionens förslag.

3.5 Humanitärt bistånd till flyktingar, befrielseörelser och apartheidpolitikens offer i södra Afrika

Propositionen (s. 61—63)

Det svenska stödet till flyktingar, befrielseörelser och apartheidpolitikens offer väntas innevarande budgetår uppgå till ca 60 milj. kr., därav 25 milj. kr. från katastrofreserven. Bl. a. har extra bidrag från katastrofreserven för detta ändamål lämnats FN:s flyktingkommissarie (UNHCR). Det finns enligt propositionen anledning räkna med fortsatt behov av extra medel för att underlätta de s. k. frontstaternas alltmer betungande uppgift att ge asyl och försörjning åt flyktingar.

Möjligheten av framgång i förhandlingarna om självständighet för Namibia och Zimbabwe under den afrikanska befolkningsmajoritetens ledning uppmärksammas i propositionen. I ett sådant läge kommer ett omfattande behov av bistånd att uppstå. Sverige bör redan nu vara berett att bidra till kartläggning av personal- och andra biståndsbehov som kan uppstå i samband med övergången till majoritetsstyre.

I propositionen räknas också med ett ökat medelsbehov i Sydafrika för rättshjälp åt fängslade och humanitärt stöd till bannlysta och på annat sätt förföljda och deras anhöriga.

Behovet av stöd till SWAPO, ANC och organisationerna inom Patriotiska fronten för försörjning och omhändertagande av flyktingar kan väntas växa. Samtidigt framhålls i propositionen angelägenheten av att rörelserna får stöd även för verksamhet av mera långsiktig karaktär.

För budgetåret 1978/79 beräknas ett medelsbehov på 85 milj. kr. för stöd till flyktingar, befrielseörelser och apartheidpolitikens offer i södra Afrika. Ramen ger också utrymme åt vissa insatser som om Zimbabwe och Namibia blir självständiga kan visa sig möjliga. Det kan naturligtvis tänkas att dessa insatser blir av sådan omfattning att katastrofmedel måste utnyttjas.

I följande tabell redovisas fördelningen under de senaste tre budgetåren av det humanitära stödet till befrielseörelser, flyktingar och apartheidpolitikens offer:

Stöd till befrielseörelser, flyktingar och apartheidpolitikens offer i södra Afrika budgetåren 1975/76—1977/78¹ (milj. kr.)

	1975/76	1976/77	1977/78
<i>Befrielseörelser</i>			
ANC	1,3	5,5	8
SWAPO	3,0	5,9	10
ZANU	—	2,5	5
ZAPU	—	2,5	5
MPLA	1,5	—	—
Summa	5,8	16,4	28
<i>Utbildningsinsatser</i>			
m. m.	10,9 ²	15,5 ²	15
<i>Rättshjälp m. m.</i>			
	4,4	5,8	7

¹ Flyktinghjälp i södra Afrika redovisas också under rubrikerna Botswana, Moçambique och södra Afrika i tabellen över katastrofinsatser under avsnittet Katastrofbistånd.

² Innefattar visst stöd till FRELIMO och MPLA.

Motioner

I detta sammanhang behandlar utskottet

dels motionen 1977/78: 532 av Allan Åkerlind (m) i vad avser yrkandet 1, nämligen

att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1977/78: 100, bil. 6, beslutar

1. att som sin mening ge regeringen till känna att ingen u-hjälp skall ges till s. k. befrielseörelser,

dels motionen 1977/78: 1021 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl. (s) i vad avser yrkandet 5, nämligen

att riksdagen

5. beslutar att biståndet till flyktingar och befrielseörelser i södra Afrika för budgetåret 1978/79 skall utgå med 110 milj. kr.

Utskottet

I motionen 532 föreslås att ingen u-hjälp skall ges till s. k. befrielseörelser. Yrkandet i fråga har samband med ett annat yrkande i samma motion enligt vilket biståndet bör bibehållas på en oförändrad nivå under nästa budgetår. Det senare yrkandet har behandlats och avstyrkts vid punkten 1 (Anslagsutveckling, planeringsramar m. m.) ovan.

Det svenska humanitära stödet till nationella befrielseörelser i södra Afrika har lång hävd. Riktlinjerna för dylikt stöd fastställdes av riksdagen år 1969 i enlighet med statsutskottets utlåtande (SU 1969: 62). Grunden för det humanitära biståndet till befrielseörelser i södra Afrika utgörs — såsom även rekapitulerats senare av utrikesutskottet (jfr UU 1975: 4, UU 1975/76: 14) — av resolutioner härom i FN:s generalförsamling vilka Sverige kunnat stödja. Enligt gällande principer kan

således humanitärt bistånd och utbildningsstöd utgå till befrielseörelser i de fall då FN:s generalförsamling entydigt tagit ställning mot förtryck av folk, som eftersträvar nationell frihet.

Biståndspolitiska utredningen har i sitt huvudbetänkande (SOU 1977: 13) uttalat att några nya riktlinjer för detta stöd inte behöver utarbetas samt att det helt överensstämmer med den hittills förda svenska politiken att fortsätta och ytterligare utöka det svenska biståndet till ifrågasvarande befrielseörelser.

Det svenska stödet till befrielseörelserna har bestått av livsmedel, kläder, utrustning för sjukvård och utbildning samt transportmedel. Hjälp har således inte lämnats till militära ändamål, något som motionären antyder skulle vara fallet.

Mot denna bakgrund avstyrks ifrågasvarande yrkande i motionen 532.

I motionen 1021 yrkas att biståndet till flyktingar och befrielseörelser i södra Afrika skall utgå med 110 milj. kr. under nästa budgetår, dvs. med 25 milj. kr. mer än regeringen föreslagit för samma ändamål. I motionen betonas vikten av en hög planeringsberedskap på detta område, särskilt som händelseutvecklingen kan komma att gå snabbt i både Namibia och Zimbabwe.

Såsom framgår av propositionen väntas det sammanlagda svenska stödet till flyktingar, befrielseörelser och apartheidpolitikens offer i södra Afrika under innevarande budgetår uppgå till ca 60 milj. kr., varav 25 milj. kr. från katastrofreserven. Regeringen föreslår för nästa budgetår en ordinarie medelsram för samma ändamål på 85 milj. kr.

Sverige har varit ett föregångsland på detta biståndsområde och ger alltså mer humanitärt bistånd än något annat land till befrielseörelser och apartheidoffer i södra Afrika. I propositionen framhålls att Sverige redan nu bör vara berett att bidra till kartläggning av personal- och andra biståndsbehov som kan uppstå i samband med övergång till majoritetsstyre i Namibia och Zimbabwe samt att de svenska insatserna, om dessa länder blir självständiga, kan tänkas bli av sådan omfattning att katastrofmedel måste utnyttjas vid sidan av den nu beräknade medelsramen.

Mot denna bakgrund avstyrks motionen 1021 i denna del och tillstyrks propositionens förslag.

I propositionen betonas angelägenheten av att Sverige i FN och på annat sätt söker förmå även andra givarländer att öka biståndet till södra Afrikas frigörelse. I ett interpellationssvar i riksdagen den 3 februari i år erinrade utrikesminister Karin Söder om det ansvar som samtliga biståndsgivande länder bör känna när det gäller försörjning och omhändertagande av flyktingar från de minoritetsstyrda områdena i södra Afrika, något som från svensk sida betonats i olika internationella sammanhang. Utskottet stöder dessa uttalanden.

3.6 Beredningen för studiestöd och humanitärt bistånd till afrikanska flyktingar och nationella befrielseörelser

Propositionen (s. 63—64)

Regeringen tillkallade år 1964 en beredning för studiestöd till afrikansk flyktingungdom, den s. k. flyktingberedningen. År 1969 vidgades denna berednings mandat till att omfatta även humanitärt bistånd till nationella befrielseörelser. Flyktingberedningen har i uppdrag att lämna förslag till regeringen om fördelning av medel för flyktingar och befrielseörelser i södra Afrika.

Sedan år 1974 har biståndsmedel utnyttjats för humanitära insatser för människor i Latinamerika. Det svenska biståndet till flyktingar och andra utsatta grupper i Latinamerika har nu en sådan omfattning att regeringen finner det motiverat att ha samma beredningsförfarande för denna verksamhet som för det humanitära biståndet till södra Afrika. Enligt propositionen är det i detta läge mest ändamålsenligt att vidga flyktingberedningens mandat till att omfatta humanitärt bistånd i allmänhet. I den nya beredningen, som skall ha parlamentariskt inslag, kommer att ingå personer med erfarenhet av humanitär verksamhet främst i södra Afrika och Latinamerika.

Motion

I detta sammanhang behandlar utskottet motionen 1977/78: 1021 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl. (s) i vad avser yrkandet 6, nämligen att riksdagen

6. beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen sägs om sammansättningen av den s. k. flyktingberedningen.

Utskottet

I motionen 1021 hemställs att riksdagen beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen sägs om sammansättningen av den s. k. flyktingberedningen.

I anslutning till det aktuella yrkandet framhålls i motionen vikten av att representanter för folkrörelserna som själva arbetar med flyktingfrågor bereds plats i beredningen, vars mandat enligt propositionen kommer att vidgas till att avse humanitärt bistånd i allmänhet. Därigenom skulle värdefull erfarenhet tillföras beredningen, heter det i motionen.

Som framgår av propositionen kommer i den nya beredningen, som skall ha parlamentariskt inslag, att ingå personer med erfarenhet av humanitär verksamhet främst i södra Afrika och Latinamerika.

Den hittillsvarande beredningen, som haft i uppdrag att lämna förslag till regeringen om fördelning av studiestöd och humanitärt bistånd

till flyktingar och befrielse rörelser i södra Afrika, inrymmer ett flertal representanter för bl. a. fackliga och religiösa organisationer. Dessa och andra ledamöter har samtidigt personlig erfarenhet från annat håll av dylik hjälpverksamhet. Det synes naturligt att folkrörelseanknytning bibehålls i den nya beredningen och att erfarenhet från likartad verksamhet tillmäts vikt vid urvalet av ledamöter. Utskottet har anledning utgå från att så även kommer att ske.

Ifrågavarande yrkande i motionen 1021 torde därmed få anses besvarat.

3.7 Humanitärt bistånd — Latinamerika

Propositionen (s. 64)

För humanitärt bistånd till flyktingar och andra utsatta grupper i Latinamerika föreslås en medelsram på 21 milj. kr. för budgetåret 1978/79, vilket innebär en ökning med 3 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår.

3.8 Katastrofbistånd

Propositionen (s. 65—68)

Under budgetåret 1976/77 fattades beslut om katastrofinsatser till ett värde av 146,3 milj. kr., varav 131,3 milj. kr. från anslaget C 2. Bilateralt utvecklingssamarbete och 15 milj. kr. från anslaget C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram. Utbetalningarna har uppgått till 129,4 milj. kr.

Fr. o. m. innevarande budgetår är medlen för katastrofbistånd samlade under anslaget Bilateralt utvecklingssamarbete. De uppgår till 172,6 milj. kr.

Det framhålls i propositionen att utgifterna för katastrofändamål under de senaste åren betydligt understigit de belopp som beräknats. Mot bakgrund av denna erfarenhet och med tanke på förväntade reservationer på anslaget finner regeringen det möjligt att minska katastrofreserven och därmed öka den andel av anslaget som utnyttjas för långsiktigt utvecklingssamarbete med enskilda länder. För budgetåret 1978/79 beräknas en medelsram av 70,9 milj. kr. för Katastrofer m. m.

En tabell i propositionen visar katastrofhjälpens fördelning under tiden 1 juli 1976—31 december 1977.

Motioner

I detta sammanhang behandlar utskottet

dels motionen 1977/78: 363 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs

att riksdagen beslutar anslå 10 milj. kr. till eritreanska rödakorsorganisationerna Röda halvmånen och ERA för humanitära insatser,

dels motionen 1977/78: 681 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs

1. att riksdagen beslutar att avsätta 25 milj. kr. i katastrofhjälp till Demokratiska folkrepubliken Yemen,

2. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till samarbete med Demokratiska folkrepubliken Yemen om bestämda utvecklingsprojekt som kan inpassas i landets 5-årsplan 1980—1985.

Utskottet

Eritrea

I motionen 363 föreslås att 10 milj. kr. anvisas till eritreanska rödakorsorganisationerna Röda halvmånen och ERA (Eritrean Relief Association) för humanitära insatser.

Enligt vad utskottet erfarit kommer svenskt bistånd den krigsdrabbade befolkningen i Eritrea till godo både genom bidrag till FN:s flyktingkommissariats verksamhet i Sudan, där många flyktingar från Eritrea uppehåller sig, och genom särskilda bidrag till enskilda organisationers hjälpverksamhet i och utanför Eritrea.

Evangelsinga Fosterlandsstiftelsen (EFS) fick under förra budgetåret ett bidrag om 2 milj. kr. av katastrofmedel för hjälp till eritreanska flyktingar, och i december 1977 beviljades EFS ett bidrag om 750 000 kr. för samma ändamål. Ytterligare en framställning om 3 milj. kr. för EFS:s flyktingprogram i Sudan prövas för närvarande.

Under innevarande budgetår har SIDA hittills anslagit ca 2,6 milj. kr. av katastrofmedel och förmedlat 500 ton katastrofkost till olika enskilda organisationers humanitära insatser i Eritrea. Hjälpens via dessa organisationer torde ha fördelats lika mellan Eritrean Relief Association (ERA) och Eritreanska röda korset och röda halvmånen.

Det anförda visar att beredskap finns för att i mån av möjlighet förmedla hjälp till de i motionen nämnda organisationerna. Mot denna bakgrund avstyrks motionen 363 om särskild medelsanvisning härför.

Demokratiska folkrepubliken Yemen (Sydyemen)

I motionen 681 föreslås att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till samarbete med Demokratiska folkrepubliken Yemen om bestämda utvecklingsprojekt som kan inpassas i landets 5-årsplan för åren 1980—1985. I samma motion föreslås att riksdagen avsätter 25 milj. kr. i katastrofhjälp till Demokratiska folkrepubliken Yemen.

Riksdagen behandlade i fjol (UU 1976/77: 17) likartade motionsyrkanden. Utskottet konstaterade då att visst statligt svenskt bistånd indirekt kommit Sydyemen till del sedan våren 1976, då 3 milj. kr. an-

visades för Svenska Rädda barnens hjälpprogram där, men att det inte förelåg några förutsättningar för att som programland uppta ett land med vilket Sverige inte haft något direkt utvecklingssamarbete.

Enligt vad utskottet inhämtat beviljades Svenska Rädda barnen våren 1977 ytterligare 6 milj. kr. för livsmedelsbistånd till Sydyemen. Detta skedde mot bakgrund av en vädjan från FN hösten 1976 med anledning av torkan i landet som förorsakat en mycket besvärlig försörjningssituation. FN:s livsmedelsprogram (WFP) har under fjolåret använt ca 11 000 ton vete av det svenska katastroflagret för hjälpinsatser i Sydyemen och fick i samband därmed ett extra transportbidrag om 1,5 milj. kr.

Rädda barnen har slutit ett avtal om ett mer reguljärt och långsiktigt samarbete med de yemenitiska hälsovårdsmyndigheterna avseende bl. a. utbildning och hälsovårdsutrustning. Organisationen har enligt uppgift erhållit ca 1 milj. kr. för detta samarbete från budgetposten Enskilda organisationer, och en ansökan om ytterligare medel prövas f. n. av SIDA.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet båda yrkandena i motionen 681.

Utskottet tillstyrker propositionens förslag om medelsanvisning för katastrofbiståndet under nästa budgetår.

3.9 Bistånd genom enskilda organisationer

Propositionen (s. 68—69)

För budgetåret 1978/79 beräknas i propositionen, i likhet med SIDA:s förslag, 90 milj. kr. för bidrag till enskilda svenska organisationers biståndsverksamhet. För innevarande budgetår uppgår motsvarande belopp till 70 milj. kr. Riksdagen har därtill förutsatt att regeringen vid behov kan ta i anspråk ytterligare medel för att tillgodose synnerligen angelägna och välmotiverade ansökningar.

Planeringen bör enligt propositionen ta sikte på en fortsatt ökning av stödet till de fackliga organisationernas och den kooperativa rörelsens utvecklingsarbete. Den ökade medelsramen bör samtidigt ge utrymme för ett förstärkt stöd till missionssamfundens biståndsverksamhet.

3.10 Särskilda program

Propositionen (s. 69—71)

Under rubriken Särskilda program samlas ämnesinriktad verksamhet, bredare samarbete, biträdande experter samt projektförberedelser och resultatvärdering. Budgetåret 1976/77 användes 93,6 milj. kr. för dessa ändamål. Medelsramen innevarande budgetår är 185 milj. kr. För budgetåret 1978/79 beräknas i propositionen 195 milj. kr. för ändamålet.

Ämnesinriktad verksamhet

I propositionen återges följande tabell över SIDA:s medelsberäkning rörande den ämnesinriktade verksamheten:

Ämnesområde	Utgifter 1976/77 milj. kr.	Beräknade utgifter	
		1977/78 milj. kr.	1978/79 milj. kr.
Befolkningsfrågor och familjeplanering	29,9	39,3	41,0
Hälsö- och näringsfrågor	0,5	6,3	4,3
Lantbruk och livsmedelsförsörjning	15,3	26,2	27,1
Undervisning	5,7	10,7	13,1
Arbetslivsinriktad verksamhet	2,8	5,6	25,9
Kooperation	2,2	5,3	6,6
Kulturfrågor	0,1	1,5	3,5
Industriell teknik	6,2	10,6	14,2
Handelsfrämjande	4,3	5,3	8,2
Vattenförsörjning	—	2,0	7,0
Övrigt	3,3	4,7	5,1
Ofördelat	—	1,5	—
Summa	70,3	119,0	156,0

Den ämnesinriktade verksamheten avser ämnesområden som bedöms vara av särskild betydelse för u-ländernas utveckling och där de internationella insatserna anses otillräckliga. Verksamheten genomförs i samarbete med FN:s fackorgan, enskilda internationella organisationer samt institutioner, organisationer och företag i Sverige. Den avser globala och regionala projekt för metod- och strategiutveckling samt olika former av utbildningsverksamhet.

Beträffande rubriken Arbetslivsinriktad verksamhet, under vilken SIDA beräknat ett betydande belopp avseende projekt i Sydafrikas grannländer för alternativ sysselsättning till arbete i de sydafrikanska gruvorna, framhålls i propositionen att sådana insatser i första hand bör finansieras inom berörda länders vidgade landramar. Därtill finns möjligheten att ta i anspråk katastrofmedel för angelägna insatser som inte ryms inom landramarna. Därför beräknas inga medel för detta ändamål under anslagsposten Särskilda program.

Bredare samarbete

Hänvisning görs i propositionen till motsvarande avsnitt i fjolårets budgetproposition, där det framhölls att det i vissa fall kan visa sig angeläget att företa begränsade biståndsfinansierade insatser utanför ramen för det långsiktiga utvecklingssamarbetet. Tanken var att sådana insatser skulle kunna utgöra ett inslag i ett bredare samarbete både med länder med vilka Sverige fortfarande har ett visst långsiktigt utvecklingssamarbete och utanför kretsen av biståndsmottagande länder. Inte minst kan

biståndsfinansierad överföring av teknologisk "know-how" vara av intresse för ömse parter. Begränsade utbildningsinsatser, förinvesteringsstudier och mindre samarbetsprojekt på kulturområdet är också tänkbara inslag i ett bredare samarbete. Sådana insatser behöver inte i samma utsträckning som huvuddelen av resurserna för utvecklingssamarbete begränsas till mycket fattiga länder.

Bredare samarbete har hittills främst aktualiserats i två sammanhang, dels med vissa länder — Algeriet och Egypten — med vilka Sverige förut ingått ramöverenskommelser om tekniskt, industriellt och ekonomiskt samarbete, dels med Tunisien och Cuba, utanför landramarna, för att befrämja ett bredare samarbete i samband med den successiva minskningen av det landprogrammerade biståndet till dessa länder. — Insatserna i Algeriet, Egypten och Tunisien administreras av den till utbildningsdepartementet förlagda beredningen för internationellt utbildningssamarbete, medan det bredare samarbetet med Cuba handläggs av SIDA i samråd med berörda departement. — Under innevarande budgetår kan biståndsmedel komma att användas för insatser i ytterligare något land.

Preliminärt beräknas minst 50 milj. kr. för bredare samarbete.

Biträdande experter

I enlighet med SIDA:s förslag beräknas 19 milj. kr. för finansiering av ett hundratal biträdande experter. Regeringen har bemyndigat SIDA att inom ramen för programmet rekrytera sex kandidater per år från u-länder under en försöksperiod av tre år.

Projektförberedelser och resultatvärdering

För projektförberedelser och resultatvärdering disponerar SIDA medel för att anlita konsulter. I enlighet med SIDA:s förslag beräknas för ändamålet 15 milj. kr.

Motioner

I detta sammanhang behandlar utskottet

dels motionen 1977/78: 529 av Anders Björck m. fl. (m) i vad avser yrkandet 2, nämligen

2. att riksdagen beslutar att anslag ur posten "Särskilda program" endast får tas i anspråk om den kubanska inblandningen i Afrika upphör eller otvetydigt kan bedömas utvecklas i denna riktning,

dels motionen 1977/78: 1021 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl. (s) i vad avser yrkandet 15, nämligen

att riksdagen

15. beslutar att anslagsposten Särskilda program skall upptas med 154 milj. kr. i enlighet med vad som anförts i motionen.

Utskottet

I motionen 1021 hemställs att anslagsposten Särskilda program för nästa budgetår upptas med 154 milj. kr., dvs. 41 milj. kr. mindre än som föreslagits i budgetpropositionen. Till stöd för yrkandet härom anförs i motionen bl. a. att den redovisning som ges i propositionen är synnerligen bristfällig och att det enligt vad motionärerna inhämtat finns möjligheter att minska anslagsposten väsentligt. Motionärerna anmäler också en betydande tveksamhet till storleken av det i propositionen föreslagna beloppet för s. k. bredare samarbete.

Under samlingsrubriken Särskilda program har i propositionen sammanförts dels sådan ämnesinriktad verksamhet, som genomförs av SIDA i samarbete med FN:s fackorgan, enskilda internationella organisationer samt institutioner, organisationer och företag i Sverige, dels s. k. bredare samarbete, dels finansiering av s. k. biträdande experter för tjänstgöring inom FN-organens bistandsverksamhet, dels medel för projektförberedelser och resultatvärdering. Det rör sig sålunda om mycket olikartade ändamål och verksamheter.

För motsvarande ändamål avsattes i fjol 185 milj. kr. för innevarande budgetår. För nästa budgetår föreslås i propositionen en ökning med 10 milj. kr. till 195 milj. kr.

Den av SIDA äskade medelsramen för den ämnesinriktade verksamheten, 156 milj. kr., reduceras genom regeringens förslag till 111 milj. kr. Detta har bedömts möjligt dels genom att medel inte beräknats under denna anslagspost för vissa av SIDA föreslagna sysselsättningsprojekt i Sydafrikas grannländer, dels med hänsyn till att en del av den ämnesinriktade verksamheten befinner sig på ett preliminärt planeringsstadium och att dessutom en icke obetydlig reservation väntas uppstå på anslagsposten.

För det s. k. bredare samarbetet, som bedrivs dels med länder med vilka Sverige haft ett långsiktigt utvecklingssamarbete men som befinner sig under gradvis avveckling, dels med vissa icke-biståndsmottagande länder men med vilka Sverige ingått ramöverenskommelser om tekniskt, industriellt och ekonomiskt samarbete, finns under innevarande budgetår en medelsram om 25 milj. kr. Det bredare samarbetet, som initierades för drygt två år sedan, kan avse begränsade utbildningsinsatser, överföring av svensk "know-how", för investeringsstudier och mindre samarbetsprojekt på kulturområdet etc. För nästa budgetår beräknas i propositionen minst 50 milj. kr. för sådant bredare samarbete. Detta samarbete hålls åtskilt från det långsiktiga utvecklingssamarbetet och avser genomgående smärre projekt av ömsesidigt intresse för Sverige och berörda länder.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag såväl vad avser vidgad medelsram för det s. k. bredare samarbetet som beträffande Särskilda program som helhet och avstyrker därför motionen 1021 i denna del.

I motionen 529 yrkas i detta sammanhang att medel ur anslagsposten Särskilda program bör få tas i anspråk för Cubas räkning endast under förutsättning att den kubanska inblandningen i Afrika upphör eller otvetydigt kan bedömas utvecklas i denna riktning. Yrkandet i fråga har samband med ett annat yrkande i samma motion som behandlats och avstyrkts vid punkten 3.4 (Samarbete med enskilda länder m. m.) ovan.

I samband med tidigare års beslut om en successiv avveckling av biståndssamarbetet med Cuba har för innevarande budgetår avsatts ett belopp av 5 milj. kr. för att befrämja ett bredare samarbete med Cuba. Det framgår av propositionen att svensk-kubanska diskussioner förts om sådant samarbetes inriktning och att ett protokoll härom under-tecknats i september 1977. Under förutsättning av framgång med detta försök att använda biståndsmedel för att främja ett bredare samarbete med Cuba förutses i propositionen att medel ur anslagsposten Särskilda program kommer att tas i anspråk för ändamålet också under nästa budgetår. Någon precisering av det belopp som kan komma i fråga här-för görs dock inte i propositionen. Utskottet räknar med att det inte kommer att överstiga innevarande budgetårs belopp, dvs. 5 milj. kr.

Mot denna bakgrund avstyrks ifrågavarande yrkande i motionen 529.

3.11 Övrigt

För en del av de totala kostnaderna för *biståndskontoren*, som i övrigt redovisas under anslaget C 4. Styrelsen för internationell utveckling (se nedan vid punkten 5), beräknas under förevarande anslag, C 2., ett medelsbehov av 20,7 milj. kr.

3.12 Sammanfattning av propositionens förslag om bilateralt utvecklingssamarbete m. m. (prop. s. 71—72)

För bilateralt utvecklingssamarbete beräknas sålunda ett samlat medelsbehov av ca 2 464,6 milj. kr. för budgetåret 1978/79. Den slutliga fördelningen av medlen inom ramen för anslaget torde få ske genom regeringens beslut.

I propositionen hemställs sammanfattningsvis att riksdagen

dels godkänner de däri angivna riktlinjerna för bilateralt utvecklingssamarbete,

dels bemyndigar regeringen att avskrivna den per den 30 juni 1978 utestående kapitalskulden och eventuellt förfallna räntor på svenska utvecklingskrediter avseende Bangladesh, Botswana, Etiopien, Indien, Kenya, Pakistan, Sudan och Tanzania samt Östafrikanska post- och telebolaget och att omvandla eventuella outnyttjade medel på dessa krediter till gåva,

dels till Bilateralt utvecklingssamarbete för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 2 464 558 000 kr.

3.13 Samlade beslutshemställanden under punkten 3

Utskottet

Under hänvisning till de förslag i budgetpropositionen beträffande bilateralt utvecklingssamarbete m. m. som närmare redovisats ovan under delavsnitten 3.1—3.12 och till de resonemang som utskottet fört under respektive delavsnitt med anledning av propositionen och av motioner vilka knyter an till ifrågavarande förslag hemställer utskottet sålunda

att riksdagen, beträffande *riktlinjer för ländersamarbetet m. m.* (punkten 3.1),

1. förklarar motionen 1977/78: 1021, yrkandet 1, besvarad med vad utskottet anfört,

2. avslår motionen 1977/78: 1028, yrkandena 1, 2, 5 och 6, att riksdagen, beträffande *ofördelad reserv* (punkten 3.1),

3. avslår motionen 1977/78: 1021, yrkandet 16, att riksdagen, beträffande *bundet bistånd och upphandling i Sverige* (punkten 3.2),

4. avslår motionen 1977/78: 1028, yrkandet 4, att riksdagen, beträffande *samarbete med enskilda länder* (punkten 3.4),

5. avslår motionen 1977/78: 529, yrkandet 1, och motionen 1977/78: 1480 angående samarbete med Cuba,

6. avslår motionen 1977/78: 1021, yrkandet 7, angående landram för Angola,

7. avslår motionen 1977/78: 1021, yrkandet 8, angående landram för Moçambique,

8. avslår motionen 1977/78: 1021, yrkandet 9, angående landram för Botswana,

9. avslår motionen 1977/78: 1021, yrkandet 10, angående landram för Kap Verde,

10. avslår motionen 1977/78: 1021, yrkandet 11, angående landram för Guinea-Bissau,

11. avslår motionen 1977/78: 1021, yrkandet 12, angående landram för Cuba,

12. avslår motionen 1977/78: 1021, yrkandet 13, angående landram för Kenya,

13. avslår motionen 1977/78: 1021, yrkandet 14, angående landram för Pakistan,

14. förklarar motionen 1977/78: 1025, yrkandet 1 i den del som avser redovisning av medel för Bai Bang-projektet i Vietnam, besvarad med vad utskottet anfört,

15. avslår motionen 1977/78: 1025, yrkandet 1 i den del som avser förhandsbegränsning av medel för Bai Bang-projektet i Vietnam,

16. förklarar motionen 1977/78: 1025, yrkandet 2, angående förstudier för projekt i Vietnam, besvarad med vad utskottet anfört,
17. avslår motionen 1977/78: 1482 angående samarbetet med Etiopien,
att riksdagen, beträffande *humanitärt bistånd till flyktingar, befrielserörelser m. m.* (punkten 3.5),
18. avslår motionen 1977/78: 532, yrkandet 1,
19. avslår motionen 1977/78: 1021, yrkandet 5,
att riksdagen, beträffande den s. k. *flyktingberedningen* (punkten 3.6),
20. förklarar motionen 1977/78: 1021, yrkandet 6, besvarad med vad utskottet anfört,
att riksdagen, beträffande *katastrofbistånd* (punkten 3.8),
21. avslår motionen 1977/78: 363 angående Eritrea,
22. avslår motionen 1977/78: 681 angående Demokratiska folkrepubliken Yemen,
att riksdagen, beträffande *Särskilda program* (punkten 3.10),
23. avslår motionen 1977/78: 529, yrkandet 2,
24. avslår motionen 1977/78: 1021, yrkandet 15,
att riksdagen, beträffande de *allmänna riktlinjerna* i övrigt för det bilaterala utvecklingssamarbetet m. m.,
25. godkänner de i budgetpropositionen angivna *riktlinjerna för bilateralt utvecklingssamarbete*,
att riksdagen, beträffande *skuldavskrivning* (punkten 3.3),
26. bemyndigar regeringen att avskriva den per den 30 juni 1978 utestående kapitalskulden och eventuellt förfallna räntor på svenska utvecklingskrediter avseende Bangladesh, Botswana, Etiopien, Indien, Kenya, Pakistan, Sudan och Tanzania samt Östafrikanska post- och telebolaget och att omvandla eventuellt outnyttjade medel på dessa krediter till gåva,
att riksdagen, beträffande *anslagsrum* för det bilaterala utvecklingssamarbetet (punkten 3.1),
27. med avslag på motionen 1977/78: 1021, yrkandet 4, och med bifall till budgetpropositionens förslag till *Bilateralt utvecklingssamarbete* för budgetåret 1978/79 anvisar ett reservationsanslag av 2 464 558 000 kr.

4. Information (C 3)

Propositionen (s. 72—74)

För budgetåret 1978/79 föreslås för information i Sverige om u-landsfrågor ett reservationsanslag av drygt 16,7 milj. kr., vilket innebär en ökning med ca 1,1 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetårs anslag för samma ändamål.

Av det föreslagna anslaget har 10,7 milj. kr. beräknats som bidrag till de enskilda organisationernas u-landsinformation och drygt 6 milj. kr. för SIDA:s egen informationsverksamhet.

I propositionen erinras om den biståndspolitiska utredningens betänkande om u-landsinformationen (SOU 1977: 73), som framlades i december 1977 och därefter gjorts till föremål för en bred remissbehandling. Regeringen kommer senare att ta ställning till dessa frågor, och i avvaktan därpå förutses bidragsgivningen fortsätta enligt hittills gällande riktlinjer.

Motioner

I detta sammanhang behandlar utskottet

dels motionen 1977/78: 1021, av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl. (s) i vad avser yrkandet 17, nämligen
att riksdagen

17. beslutar att under anslaget Information (C 3. Utrikesdepartementet) för budgetåret 1978/79 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 1 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 17 755 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen,

dels motionen 1977/78: 1026 av Ulla Tillander (c), vari hemställs

att riksdagen hos regeringen anhåller att SIDA ges i uppdrag att genomföra en utvärdering av den u-landsinformation som bedrivs i folkrörelser, studieförbund och övriga organisationer med hjälp av anslag från SIDA,

dels motionen 1977/78: 1483 av Bo Siegbahn (m), vari hemställs

att riksdagen hos regeringen anhåller att ny huvudman utses för en debatt- och informationstidskrift rörande u-ländernas problem.

Utskottet

I motionen 1026 föreslås att regeringen ger SIDA i uppdrag att genomföra en utvärdering av den u-landsinformation som folkrörelser, studieförbund m. fl. organisationer bedriver med hjälp av anslag från SIDA. — I motionen 1483 hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller att ny huvudman utses för en debatt- och informationstidskrift rörande u-ländernas problem.

Utskottet vill med anledning av dessa motioner erinra om att både frågan om resultatvärdering av den statligt stödda u-landsinformationen och frågan om den av SIDA utgivna debatt- och informationstidskriften "Rapport från SIDA" behandlats i biståndspolitiska utredningens särskilda betänkande om u-landsinformationen i Sverige (U-landsinformation och internationell solidaritet, SOU 1977: 73), som framlades i december förra året och som för närvarande är föremål för remissbehandling. På grundval av denna ingående översyn av hela u-landsin-

formationen och dess betingelser torde förslag i ärendet från regeringens sida komma att föreläggas riksdagen inom det närmaste året. I avvaktan på dessa förslag avstår utskottet från att nu ta närmare ställning till de förslag som framförts i motionerna 1026 och 1483, vilka därför avstyrks.

I ett av yrkandena i motionen 1021 föreslås att riksdagen beslutar att höja anslaget för information i u-landsfrågor med 1 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit i budgetpropositionen. Utskottet har ovan, vid avsnitt 3.1, behandlat och avstyrkt ett annat yrkande i samma motion av innebörden att anslaget C 2. Bilateralt utvecklingssamarbete minskas med motsvarande belopp.

Det hävdas i motionen att den av regeringen gjorda anslagsberäkningen — med hänsyn till kostnadsstegringarna och till följd av avsikten att öka stödet till vissa informationsaktiviteter — innebär en reell minskning av bidragen till de enskilda organisationernas informationsverksamhet och försämrar situationen för vissa organisationer.

Propositionens förslag innebär en höjning av SIDA:s bidragsgivning till de enskilda organisationernas u-landsinformation från 10 milj. kr. till 10,7 milj. kr., dvs. med 7 %. Utskottet, som tagit fasta på uttalandet i propositionen att bidragsgivningen förutses fortsätta enligt hittills gällande riktlinjer i avvaktan på ställningstagande till biståndspolitiska utredningens betänkande om informationsfrågorna, tillstyrker regeringens anslagsberäkning och avstyrker det aktuella yrkandet i motionen 1021.

Utskottet hemställer sålunda

1. att riksdagen avslår motionerna 1977/78: 1026 och 1977/78: 1483,
2. att riksdagen med avslag på motionen 1977/78:1021, yrkandet 17, och med bifall till budgetpropositionens förslag till *Information* för budgetåret 1978/79 anvisar ett reservationsanslag av 16 755 000 kr.

5. Styrelsen för internationell utveckling (SIDA) (C 4)

Propositionen (s. 74—77)

För budgetåret 1978/79 föreslås ett förslagsanslag av drygt 71,8 milj. kr. till Styrelsen för internationell utveckling (SIDA), en ökning med 14,7 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår.

I följande tabell presenteras de förändringar i fråga om personal och anslagsposter som föreslås i propositionen, jämfört med förhållandena under innevarande budgetår och med SIDA:s anslagsframställning:

	1977/78	Beräknad ändring 1978/79			
		SIDA		Föredraganden	
Personal					
Handläggande personal	175	+	2		of.
Övrig personal	158	+	12	+	1
Ersättningstjänster	—	+	8	÷	4
Biståndskontor	25	÷	56	+	15
	358	+	78	+	20
Anslag					
Lönekostnader	30 469 000	+	9 936 976	+	6 508 000
Sjukvård	70 000	+	60 000	+	60 000
Resekostnader	2 624 000	÷	476 000	+	300 000
Lokalkostnader	6 140 000	÷	542 000	+	500 000
Expenser	1 882 000	+	673 000	+	250 000
Intern information	90 000	+	40 000	÷	10 000
Intern utbildning	468 000	÷	663 000	÷	62 000
Rekrytering och utbildning av fältpersonal	13 000 000	+	5 900 000	+	4 300 000
Biståndskontor	2 330 000	+	9 084 000 ¹	+	2 791 000
Ej disponerat	69 000		—	—	69 000
Summa	57 142 000	+	27 374 976	+	14 712 000

¹ Inkl. kostnader för 46 arvodesanställda vid biståndskontoren, som har överförs från anslaget C 2. Bilateralt utvecklingssamarbete.

Motion

I detta sammanhang behandlar utskottet motionen 1977/78: 1024 av Catarina Rönnung (s), vari hemställs

att riksdagen beslutar uttala att vad i motionen anförts beaktas vid antagningen av elever till den av SIDA anordnade utbildningen för tjänstgöring i u-land.

Utskottet

Utskottet har ingen erinran mot förevarande medelsberäkning för biståndsmyndigheten SIDA och tillstyrker propositionens förslag.

I motionen 1024 föreslås att SIDA i sin utbildning för u-landstjänstgöring antar politiska flyktingar som elever. Motionären påpekar att det i Sverige finns många politiska flyktingar som planerar att återvända till sina hemländer så snart den politiska situationen medger detta. Under sin vistelse i Sverige borde dessa beredas möjlighet att skaffa sig de tekniska, pedagogiska och administrativa kunskaper som de behöver för att senare göra utvecklingsinsatser i det egna landet. De borde enligt motionären vidare kunna tjänstgöra i de u-länder som Sverige lämnar bistånd i avvaktan på att situationen i hemlandet medger en återflyttning.

Som framgår bl. a. av biståndspolitiska utredningens huvudbetänkande (SOU 1977: 13) är det normalt svenskar som rekryteras för tjänst-

göring i mottagarländerna. Utredningen konstaterar å andra sidan att det i princip inte finns något som hindrar att utländsk personal rekryteras, förutsatt att den accepterar de anställningsvillkor som gäller för motsvarande svensk personal. Erfarenheterna har enligt utredningen dock visat att vissa administrativa problem kan uppstå då utländsk personal anställs som svenska statstjänstemän, både för de anställda och för SIDA.

Vad beträffar den av SIDA anordnade utbildningen för tjänstgöring inom fältverksamheten är att märka att denna utbildning är av introduktionskaraktär och normalt omfattar endast några få veckor. Tonvikten ligger därvid på orientering om kommande arbetsuppgifter, om förhållanden i anställningslandet, språkträning m. m. Den blivande fältpersonal som genomgår dessa korta introduktionskurser förutsätts vid antagningen besitta den grundutbildning och de särskilda yrkes- och motsvarande kvalifikationer som erfordras i den tjänst de rekryteras för. Detta gäller alla de personalkategorier som rekryteras, vare sig det är fråga om kontraktsanställda s. k. experter inom det direkta biståndet eller experter för tjänstgöring inom den multilaterala biståndsverksamheten eller de s. k. fredskårsdeltagarna.

Den av den särskilda biståndsutbildningsnämnden (BUN) organiserade ettåriga utbildningen vid Sandöskolan för biståndsarbete och katastrofinsatser synes inte heller kunna tillgodose de önskemål som ställs upp i motionen, bl. a. också därför att utbildningen där är förbehållen svenska medborgare upp till en viss ålder och inte tar sikte på yrkesutbildning.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionen 1024. Utskottet utesluter därmed inte att flyktingar med erforderliga kvalifikationer kan rekryteras till fältverksamheten och där vinna erfarenheter, som senare eventuellt kan komma till användning i deras hemländer. En grundläggande förutsättning härför är dock givetvis att deras rekrytering sker i fullt samförstånd med mottagarlandets myndigheter.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1024,
2. att riksdagen till *Styrelsen för internationell utveckling (SIDA)* för budgetåret 1978/79 anvisar ett förslagsanslag av 71 854 000 kr.

6. Biståndsutbildningsnämnden (BUN) (C 5)

Propositionen (s. 77—80)

För biståndsutbildningsnämndens (BUN) verksamhet under budgetåret 1978/79 föreslås ett förslagsanslag om 9,4 milj. kr., vilket innebär en ökning med ca 0,7 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår.

Av följande tablå framgår de förändringar i fråga om personal och anslagsposter som förutses i propositionen, jämfört med förhållandena under innevarande budgetår och med BUN:s anslagsframställning:

	1977/78	Beräknad ändring 1978/79		
		BUN	Föredraganden	
Personal				
Handläggande personal	4	+	2	of
Lärarpersonal	8,5	+	7,5	+
Arvodesanställd lärarpersonal	8	—	5	—
Övrig personal	6,5		of	of
	27	+	4,5	of
Anslag				
Lönekostnader	2 690 000	+	922 675	÷ 502 705
Sjukvård, anställda	5 000	÷	500	÷ 500
Värnpliktskostnader	60 000	—	5 000	— 5 000
Sjukvård, värnpliktiga	1 545 125	—	289 800	— 289 800
Lokalkostnader m. m.	3 410 000	+	390 000	÷ 390 000
Resekostnader	256 000	+	25 000	—
Expenser	686 500	+	98 000	÷ 61 970
Övrigt	60 000	÷	60 000	÷ 60 000
Ej disponerat belopp	38 375		—	— 38 375
Summa	8 751 000	+	1 201 375	÷ 682 000

I propositionen hänvisas till en av statskontoret genomförd översyn av nämndens personalorganisation som lett till fastläggande av BUN:s nuvarande organisation.

För budgetåret 1978/79 bör elevantalet vid nämndens skola i enlighet med BUN:s förslag inriktas på 125 elever. Den förut aktualiserade frågan om en ökning av elevantalet bör prövas först verksamhetsåret 1980/81, när tillräcklig erfarenhet torde ha vunnits om i vilken grad eleverna engageras i internationellt utvecklingssamarbete.

Utskottet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och hemställer

att riksdagen till *Biståndsutbildningsnämnden* (BUN) för budgetåret 1978/79 anvisar ett förslagsanslag av 9 433 000 kr.

7. Biståndsförvaltningens lånefond (IV.2)

I enlighet med SIDA:s förslag föreslås i propositionen att biståndsförvaltningens lånefond tillförs ytterligare 400 000 kr. budgetåret 1978/79. Fondens kapital uppgår f. n. till 1,6 milj. kr.

Utskottet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och hemställer
att riksdagen till *Biståndsförvaltningens lånefond* för budgetåret
1978/79 anvisar ett investeringsanslag av 400 000 kr.

Stockholm den 16 mars 1978

På utrikesutskottets vägnar

ALLAN HERNELIUS

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Allan Hernelius (m), Anna Lisa Lewén-Eliasson (s), förste vice talmannen Torsten Bengtson (c), Erik Adamsson (s), Anna-Lisa Nilsson (c), Sture Palm (s), Georg Åberg (fp), Olle Göransson (s), Gunnel Jonäng (c), Mats Hellström (s), Ingrid Sundberg (m), Sture Ericson (s), Sture Korpås (c), Gertrud Sigurdsen (s) och David Wirmark (fp).

Reservationer

Anna Lisa Lewén-Eliasson, Erik Adamsson, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson och Gertrud Sigurdsen (samtliga s) har avgivit följande 8 reservationer till betänkandet.

Vid **punkten 2** (Bidrag till internationella biståndsprogram) (C 1)

Reservanterna anser

1. beträffande FN:s kapitalutvecklingsfond (UNCDF)

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "FN:s kapitalutvecklingsfond," och slutar med "ovan anfört" bort ha följande lydelse:

I budgetpropositionen föreslås att Sveriges bidrag till FN:s kapitalutvecklingsfond under nästa budgetår skall vara 20 milj. kr. Under innevarande budgetår har Sverige lämnat ett ordinarie bidrag om 20 milj. kr. och ett extra bidrag om 10 milj. kr. Fondens insatser går, som också framhålls i propositionen, till de minst utvecklade länderna och är inriktade på att nå de fattigaste befolkningsgrupperna. Utskottet vill i detta sammanhang peka på att den svenska FN-delegationen i sitt remissyttande över biståndspolitiska utredningens betänkande särskilt framhållit att FN även bör arbeta med kapitalöverföring till u-länderna och att det därför är motiverat att stöd byggs upp för FN:s kapitalutvecklingsfond. Som skäl för ökat stöd till FN:s kapitalutvecklingsfond anför FN-delegationen avsaknaden av ett reellt inflytande för u-länderna i Världsbanken och IDA och det relativt avgörande u-landsinflytande som finns i FN-organen. Mot denna bakgrund finner utskottet det motiverat att öka

bidraget till FN:s kapitalutvecklingsfond för nästa budgetår och tillstyrker därför förevarande yrkande i motionen 1021 att bidraget bör utgå med 40 milj. kr. Denna förstärkning av kapitalutvecklingsfondens resurser kan enligt utskottet finansieras inom ramen för tillgängliga medel inom anslaget C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram. Vid ingången av innevarande budgetår fanns en oinbjuden reservation som uppgick till över 200 milj. kr., och det torde också, enligt vad utskottet erfarit, komma att finnas en betydande reservation vid ingången av nästa budgetår.

I enlighet med vad som framhålls i motionen vill utskottet samtidigt understryka vikten av att regeringen verkar för att även andra länder kraftigt ökar sitt stöd till kapitalutvecklingsfonden och dessutom verkar för att fler i-länder stöder fonden. Hittills har enbart de tre skandinaviska länderna och Nederländerna svarat för upp till 90 % av bidragen till fonden. Från och med i år har emellertid även USA och Schweiz gjort utfästelser om bidrag. Utskottet tillstyrker således det nu aktuella yrkandet i motionen 1021.

dels att utskottets hemställan i momenten 2 och 3 under punkten 2 (s. 13) bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen beträffande bidrag till *FN:s kapitalutvecklingsfond (UNCDF)* med bifall till motionen 1977/78: 1021, yrkandet 2, och med ändring av budgetpropositionens förslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,
3. att riksdagen beträffande andra länders bidrag till *FN:s kapitalutvecklingsfond (UNCDF)* med bifall till motionen 1977/78: 1021, yrkandet 3, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

Vid **punkten 3.1** (Allmänt (anslagsram, länderfördelning m. m.))

Reservanterna anser

2. beträffande riktlinjer för ländersamarbetet

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Särskilt pekas" och på s. 17 slutar med "anses besvarat" bort ha följande lydelse:

Särskilt pekas på att 21 länder numera behandlas som programländer. Även förändringarna i biståndet till olika länder i några fall kan ifrågasättas mot bakgrund av riksdagens vid flera tillfällen uttalade riktlinjer, framhålls det i motionen.

Utskottet ansluter sig till vad som i detta sammanhang anförs i motionen och vill särskilt betona att en vägledande princip för den svenska biståndspolitik har varit att det direkta utvecklingssamarbetet i huvudsak skall koncentreras till ett begränsat antal länder och vara av

långsiktig natur. I detta sammanhang kan erinras om att samtliga politiska partier i biståndspolitiska utredningen (SOU 1977: 13) uttalat att antalet programländer bör utökas endast med stor försiktighet. Av särskild vikt är också att biståndet leder till resurstillväxt samt ekonomisk och social utjämning. Utskottet vill därför understryka att det är nödvändigt att kontinuerligt pröva både valet av programländer och biståndets omfattning för de olika länderna. Det är inte rimligt att ett land som en gång förts till kategorin programländer för alltid skall erhålla oförändrat eller höjt bistånd. Det måste också vara möjligt att trappa ned biståndsinsatserna för enskilda mottagarländer. Utskottet tillstyrker således det nu aktuella yrkandet i motionen 1021.

Utskottet har i detta sammanhang anledning uttala att frågan om ländersamarbete liksom andra frågor av principiell karaktär kommer att underkastas mer ingående prövning i samband med ställningstagandet till den till senare i vår aviserade propositionen om riktlinjer för internationellt utvecklingssamarbete.

dels att utskottets hemställan i momentet 1 under punkten 3 (s. 43) bort ha följande lydelse:

1. med bifall till motionen 1977/78: 1021, yrkandet 1, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. beträffande anslaget C 2 för Bilateralt utvecklingssamarbete

dels att den mening i utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "motionen 1021" bort ersättas med följande:

Utskottet behandlar och tillstyrker nedan (vid punkten 4) förslaget om en höjning av anslaget för u-landsinformation. I konsekvens härmed tillstyrks det nu aktuella yrkandet om ett i förhållande till regeringens förslag med 1 milj. kr. minskat anslag för bilateralt utvecklingssamarbete.

dels att utskottets hemställan i momentet 27 under punkten 3 (s. 44) bort ha följande lydelse:

27. med bifall till motionen 1977/78: 1021, yrkandet 4, och med ändring av budgetpropositionens förslag till *Bilateralt utvecklingssamarbete* för budgetåret 1978/79 anvisar ett reservationsanslag av 2 463 558 000 kr.

4. beträffande ofördelad reserv

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Motionen utgår" och slutar med "av detta" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att under anslaget C 2. Bilateralt utvecklingssamarbete i budgetpropositionen upptas 40 milj. kr. under rubriken "Ofördelad reserv". Reserven kommenteras endast med en mening i pro-

positionen. Därav framgår att beloppet avser den till senare i vår aviserade propositionen om utvecklingssamarbetets framtida utformning. Motionen utgår ifrån och utskottet har sedermera erfårit att beloppet är reserverat för den fond för industriellt samarbete med u-länderna som industribiståndsutredningen har föreslagit i sitt betänkande (SOU 1977: 77). Utskottet instämmer i motionens syn att det är anmärkningsvärt att regeringen redan i budgetpropositionen reserverar medel för förslaget med tanke på att remissbehandlingen av betänkandet inte var avslutad när budgetpropositionen presenterades för riksdagen. Utskottet, som får anledning återkomma till frågan om Sveriges samarbete med u-länderna på industriområdet i samband med behandlingen av den aviserade propositionen, avstyrker att medel nu reserveras för detta ändamål och tillstyrker således motionen 1021 i denna del.

dels att utskottets hemställan i momentet 3 under punkten 3 (s. 43) bort ha följande lydelse:

3. med ändring av budgetpropositionens förslag bifaller motionen 1977/78: 1021, yrkandet 16,

Vid punkten 3.4 (Samarbete med enskilda länder m. m.)

Reservanterna anser

5. beträffande *Angola, Botswana, Cuba, Guinea-Bissau, Kap Verde, Kenya, Moçambique och Pakistan*

dels att den del av utskottets yttrande beträffande *Angola* som på s. 24 börjar med "I motionen" och slutar med "motionen 1021" bort ha följande lydelse:

I budgetpropositionen beräknas en medelsram för Angola på 60 milj. kr. för budgetåret 1978/79. I motionen 1021 föreslås att biståndet till Angola för nästa budgetår skall utgå med 70 milj. kr.

Situationen i södra Afrika motiverar en kraftfull svensk biståndsinsats i de s. k. frontstaterna, till vilka Angola räknas. Under befrielsekriget förstördes eller lamslogs Angolas produktionsapparat. Stora delar av kommunikations- och distributionsnätet sattes ur spel. Genom att många utbildade portugiser har lämnat landet lider Angola svår brist på kvalificerad arbetskraft. Exporten har sjunkit, och det råder livsmedelsbrist i många delar av landet. Till detta kommer att ett stort antal flyktingar har strömmat in i Angola från grannlandet Zaire. I de södra delarna av Angola pågår fortfarande strider mot UNITA-förband, understödda av Sydafrika, och i Cabinda-enklaven i norr kämpar angolanska trupper mot separatiströrelsen FLEC.

Utskottet anser att det finns starka skäl för att öka biståndet till Angola också utöver regeringens förslag och tillstyrker således ifrågavarande yrkande i motionen 1021.

dels att den del av utskottets yttrande rörande *Botswana* som på s. 24 börjar med "Medelsramen för" och slutar med "motionen 1021" bort ha följande lydelse:

SIDA har i sin anslagsframställning föreslagit 60 milj. kr., dvs. samma belopp som i motionen 1021.

Händelserna i och kring Zimbabwe har direkta konsekvenser för Botswana, som också tillhör de s. k. frontstaterna. Trots att Botswana inte tillåter befrielserörelserna att operera från sitt territorium har landet utsatts för repressalier från Rhodesia. Antalet flyktingar som kommer till Botswana från både Rhodesia och Sydafrika har ökat kraftigt. Botswana har ytterst blygsamma resurser att klara de försörjningsproblem och administrativa problem som följer av flyktingströmmen.

Utskottet finner att den ekonomiska situationen i Botswana, inte minst till följd av landets utsatta läge, är hårt pressad och föreslår att biståndet till Botswana för nästa budgetår utgår med 60 milj. kr. Ifrågavarande yrkande i motionen 1021 tillstyrks således.

dels att den del av utskottets yttrande rörande *Cuba* som på s. 25 börjar med "I budgetpropositionen" och på s. 26 slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Årets förslag i budgetpropositionen innebär en fortsatt nedskärning av biståndet till Cuba. Avtrappningen skall enligt propositionen fortsätta. Som motiv härför har bl. a. angivits att Cubas ekonomi efter hand förbättrats. I själva verket har den kubanska ekonomin under senare år kraftigt försämrats till följd av de katastrofala prisfallen på socker och snabbt stigande importpriser.

Biståndet till Cuba har bidragit till landets egna ansträngningar att åstadkomma en social-ekonomisk utjämning och utveckling. Som framgår av SIDA:s utvärdering av biståndet till Cuba (Utveckling av samarbetet med Cuba 1977/78—1979/80) tyder allt på att Cuba har utnyttjat de svenska biståndsmedlen effektivt. Cubas utvecklingssträvanden ligger, sägs det i rapporten, väl i linje med de svenska biståndspolitiska målen. Undervisningen och hälsovården är kostnadsfri och når alla befolkningsgrupper. Landets myndigheter strävar efter att ytterligare förbättra dessa sektorer. Undervisningen är en hörnsten i det kubanska samhället och har mycket hög prioritet.

Biståndet till Cuba har bidragit till att minska den ekonomiska isoleering som Cuba utsatts för. Huvuddelen av det svenska biståndet har använts för utbyggnad av hälsovårds- och utbildningssektorerna. De nedskärningar av biståndet som riksdagens majoritet beslutat har särskilt drabbat hälsovården.

En nedtrappning av biståndet till Cuba bör aktualiseras först när en varaktig förbättring i Cubas utvecklingssituation kan konstateras. Den socialdemokratiska regeringen planerade 1976 för utvecklingsprojekt i

samarbete med den kubanska regeringen på det medicinska området och utbildningsområdet, vilka har omöjliggjorts genom nedskärningarna. Det gäller främst uppbyggande av en antibiotikafabrik och bistånd till läro-medelsframställning för skolbarnen. Enligt utskottets mening bör medel beviljas så att dessa tidigare planerade insatser kan fullföljas.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att den finansiella ramen för bistånd till Cuba för budgetåret 1978/79 fastställs till 70 milj. kr. Utskottet tillstyrker således förevarande yrkande i motionen 1021 och avstyrker budgetpropositionens förslag beträffande Cuba samt avstyrker därmed också motionerna 529 och 1480, den förra såvitt nu är i fråga.

dels att den del av utskottets yttrande rörande *Guinea-Bissau* som på s. 27 börjar med "Det framgår" och slutar med "motionen 1021" bort ha följande lydelse:

Guinea-Bissau är i utomordentligt hög grad beroende av omvärlden. Försök görs att ersätta en del av importen med inhemsk industriproduktion. Behovet av att importera maskiner och utrustning har skapat en svår valutasituation i landet. Landet lider brist på tekniskt och administrativt erfaren personal. Utskottet finner det motiverat att höja medelsramen för Guinea-Bissau till 55 milj. kr., såsom föreslås i motionen 1021 och även förordats i SIDA:s anslagsframställning. Det ifrågavarande yrkandet i motionen 1021 tillstyrks således.

dels att den del av utskottets yttrande rörande *Kap Verde* som på s. 27 börjar med "Riksdagen beslöt" och på s. 28 slutar med "motionen 1021" bort ha följande lydelse:

Försörjningssituationen är fortfarande svår i Kap Verde. Bristen på livsmedel är stor, och landet är nästan helt beroende av bistånd utifrån för att försörja sin befolkning. Arbetslösheten är mycket omfattande även efter afrikanska förhållanden, och underskottet i bytesbalansen är betydande. Utskottet finner det angeläget med en högre svensk biståndsinsats för landets utvecklingsansträngningar och tillstyrker ifrågavarande yrkande i motionen 1021 om en medelsram på 25 milj. kr. för nästa budgetår.

dels att den del av utskottets yttrande rörande *Kenya* som på s. 28 börjar med "Som skäl" och slutar med "motionen 1021" bort ha följande lydelse:

Den ekonomiska situationen i Kenya har förbättrats under senare år, till följd av bl. a. bättre skördar och uppgången av världsmarknadspriset på kaffe, och ekonomin har stabiliserats på en relativt hög aktivitetsnivå. Med hänsyn härtill och mot bakgrund av behovet av ökade insatser för de allra fattigaste folkgrupperna i Afrika anser utskottet att biståndet till Kenya för nästa budgetår bör utgå med oförändrat belopp, dvs. 80 milj. kr. Utskottet tillstyrker således ifrågavarande yrkande i motionen 1021 och avstyrker propositionens förslag om en höjning.

dels att den del av utskottets yttrande rörande *Moçambique* som på s. 28 börjar med "SIDA har" och på s. 29 slutar med "till *Moçambique*" bort ha följande lydelse:

Efter befrielsekriget är situationen mycket allvarlig i *Moçambique*. Betalningsbalansen har kraftigt försämrats, och transport- och försörjningsproblemen är påtagliga. *Moçambique* är ett exempel på hur en kolonialmakt gav landet en infrastruktur som försvårar ett självständigt samhällsliv, t. ex. genom kommunikationsleder som anpassats för transittrafiken till och från Sydafrika och Rhodesia men inte för transporter som kan tillgodose landets egna invånares behov. Då portugiserna i samband med självständigheten lämnade landet förstörde de dessutom fasta anläggningar, maskiner o. d. eller förde dem ur landet.

Till detta kommer den börda som *Moçambique* fått ta på sig som frontstat mot Rhodesia dels genom att i enlighet med FN:s sanktionsbeslut hålla gränsen mot Rhodesia stängd, dels genom sitt stöd till befrielsekampen där. Rhodesiska attacker har orsakat stora skador inne i *Moçambique*, och ca 10 000 familjer i gränsområdena har måst förflyttas. FN:s säkerhetsråd fördömde i juni förra året Rhodesias aggressionshandlingar och uppmanade medlemsländerna att ge ökat stöd till *Moçambique*.

Mot denna bakgrund instämmer utskottet i motionens förslag att biståndet till *Moçambique* för nästa budgetår ökas till 125 milj. kr. Ifrågasvarande yrkande i motionen 1021 tillstyrks således.

dels att den del av utskottets yttrande rörande *Pakistan* som på s. 29 börjar med "Redan förra" och slutar med "motionen 1021" bort ha följande lydelse:

Utskottet har erfarit att situationen i Pakistan fördröjt förhandlingarna om den framtida inriktningen av det svenska utvecklingsbiståndet dit och bidragit till att hittills beviljade medel inte kunnat utnyttjas till fullo. Med hänsyn till de svårigheter som anmält sig anser utskottet att det inte finns skäl att för nästa budgetår öka biståndet till Pakistan med 10 milj. kr. såsom regeringen föreslår. Utskottet tillstyrker ifrågasvarande yrkande i motionen 1021 att biståndet till Pakistan för nästa budgetår skall utgå med 30 milj. kr.

dels att utskottets hemställan i momenten 6—13 under punkten 3 (s. 43) bort ha följande lydelse:

6. med bifall till motionen 1977/78: 1021, yrkandet 7, och med ändring av budgetpropositionens beräkning av landram för Angola som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
7. med bifall till motionen 1977/78: 1021, yrkandet 8, och med ändring av budgetpropositionens beräkning av landram för *Moçambique* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. med bifall till motionen 1977/78: 1021, yrkandet 9, och med ändring av budgetpropositionens beräkning av landram för Botswana som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
9. med bifall till motionen 1977/78: 1021, yrkandet 10, och med ändring av budgetpropositionens beräkning av landram för Kap Verde som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
10. med bifall till motionen 1977/78: 1021, yrkandet 11, och med ändring av budgetpropositionens beräkning av landram för Guinea-Bissau som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
11. med bifall till motionen 1977/78: 1021, yrkandet 12, och med ändring av budgetpropositionens beräkning av landram för Cuba som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
12. med bifall till motionen 1977/78: 1021, yrkandet 13, och med ändring av budgetpropositionens beräkning av landram för Kenya som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
13. med bifall till motionen 1977/78: 1021, yrkandet 14, och med ändring av budgetpropositionens beräkning av landram för Pakistan som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Vid punkten 3.5 (Humanitärt bistånd till flyktingar, befrielseörelser och apartheidpolitikens offer i södra Afrika)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar med "I motionen betonas" och slutar med "propositionens förslag" bort ha följande lydelse:

Som framgår av propositionen väntas det sammanlagda svenska stödet till flyktingar, befrielseörelser och apartheidpolitikens offer i södra Afrika under innevarande budgetår uppgå till ca 60 milj. kr. För nästa år föreslår regeringen en medelsram på 85 milj. kr. Utskottet noterar med tillfredsställelse den föreslagna ökningen, men i likhet med motionen 1021 anser utskottet det viktigt att Sverige är berett att spela en betydande roll i den hårda tid som förestår innan de nuvarande regimerna har ersatts av regeringar vilka representerar folkmajoriteten. Händelseutvecklingen kan komma att gå snabbt, varför det är nödvändigt att vi på svensk sida har en hög planeringsberedskap. Enligt utskottets mening bör därför biståndet till flyktingar och befrielseörelser

i södra Afrika för nästa budgetår ökas till 110 milj. kr. Utskottet tillstyrker således det nu aktuella yrkandet i motionen 1021 och avstyrker propositionens förslag.

dels att utskottets hemställan i momentet 19 under punkten 3 (s. 44) bort ha följande lydelse:

19. med ändring av budgetpropositionens förslag bifaller motionen 1977/78: 1021, yrkandet 5,

7. Vid punkten 3.10 (Särskilda program)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 41 börjar med "Motionärerna anmäler" och slutar med "i denna del" bort ha följande lydelse:

I 1975/76 års budgetproposition aviserades en översyn av multi-bisamarbetet med FN:s fackorgan, och med vissa påpekanden anslöt sig riksdagen härtill (UU 1975/76: 14). I årets budgetproposition presenteras denna verksamhet i avsnittet Särskilda program under rubriken Ämnesinriktad verksamhet. SIDA har genomfört den nämnda översynen i samarbete med UD. Någon redovisning av översynen har riksdagen emellertid inte fått.

Avsnittet Särskilda program omfattar dessutom s. k. bredare samarbete, finansiering av biträdande experter samt medel för projektförberedelser och resultatvärdering.

Utskottet ansluter sig till uttalandet i motionen att den redovisning av Särskilda program som ges i årets budgetproposition är synnerligen bristfällig. Det är svårt att läsa ut hur medlen fördelas mellan de olika ändamålen. Utskottet vill också markera en betydande tveksamhet till storleken av det föreslagna beloppet för bredare samarbete. Medlen avser samarbete med vissa länder, som inte ingår i kretsen mottagarländer och kan avse områden som inte brukar ingå i utvecklingssamarbetet. SIDA har i sin anslagsframställning hösten 1977 — samtidigt som man begär 25 milj. kr. — framhållit, att det finns ett behov av att innebörden i och syftet med ett bredare samarbete närmare preciseras. Utan att tillgodose detta önskemål eller föreslå nya verksamheter räknar regeringen i budgetpropositionen för nästa budgetår med en fördubbling av medelsramen jämfört med innevarande budgetår, eller med 50 milj. kr. för bredare samarbete.

Enligt utskottets mening bör riktlinjer för dels den ämnesinriktade verksamheten, dels det bredare samarbetet närmare preciseras för riksdagen.

Utskottet tillstyrker mot denna bakgrund förevarande yrkande i motionen 1021 och avstyrker budgetpropositionens förslag om Särskilda program.

dels att utskottets hemställan i momentet 24 under punkten 3 (s. 44) bort ha följande lydelse:

24. med bifall till motionen 1977/78: 1021, yrkandet 15, och med ändring av budgetpropositionens beräkning som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Vid punkten 4 (Information) (C 3)

Reservanterna anser — i mån av bifall till reservationen 3 ovan —

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 46 börjar med "Utskottet har" och slutar med "motionen 1021" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan, vid avsnitt 3.1, behandlat och tillstyrkt ett annat yrkande i samma motion av innebörden att anslaget C 2. Bilateralt utvecklingssamarbete minskas med motsvarande belopp.

I propositionen beräknas 10,7 milj. kr. i bidrag till de enskilda organisationernas u-landsinformation. Det innebär en ökning med 7 % i förhållande till innevarande budgetår. Utskottet delar åsikten i motionen 1021 att propositionens förslag med hänsyn till de kraftiga kostnadsstegringarna under det senaste året skulle innebära en reell minskning av anslagen till organisationerna och således en faktisk reducering av deras informationsresurser. Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet motionens förslag att det aktuella anslaget ökas med 1 milj. kr. utöver regeringens förslag.

dels att utskottets hemställan i momentet 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen, i den mån den bifaller reservationen 3, med bifall till motionen 1977/78: 1021, yrkandet 17, och med ändring av budgetpropositionens förslag till *Information* för budgetåret 1978/79 anvisar ett reservationsanslag av 17 755 000 kr.

Särskilda yttranden

Vid **punkten 2** (Bidrag till internationella biståndsprogram) (C 1) av Anna Lisa Lewén-Eliasson, Erik Adamsson, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson och Gertrud Sigurdsen (samtliga s):

1. beträffande *Internationella utvecklingsfonden (IDA)* och *Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB)*

Socialdemokraterna motionerade vid förra riksmötet om ett bidrag till Internationella utvecklingsfonden (IDA) under budgetåren 1977/78—1979/80 på 320 milj. kr. årligen. Motiveringen för detta — i förhållande till dåvarande regeringsförslag — lägre belopp kvarstår. Sverige har dock sedermera i den s. k. femte påfyllnaden utlovat årsbidrag om 413 milj.

kr. Med hänsyn till att dessa utfästelser gäller för en treårsperiod aktualiserar vi inte nu frågan om storleken av IDA-bidraget.

Vid förra riksmötet yrkade socialdemokraterna avslag på regeringens förslag om nyteckning av kapitalandelar i Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB). Kritiken mot inriktningen av bankens verksamhet kvarstår. Den koncentrerar utlåningen till de relativt rika u-länderna i regionen.

Vid **punkten 3.4** (Samarbete med enskilda länder m. m.) av Allan Hernelius och Ingrid Sundberg (båda m):

2. beträffande *Cuba*

Det svenska biståndet till Cuba stod från början i strid med vedertagna svenska principer. Sveriges bistånd skall enligt dessa i första hand inriktas på mycket fattiga u-länder. Cuba hör icke dit. Biståndet torde också ha förestavats av andra skäl än biståndsmässiga. Det bör i detta sammanhang påpekas att Cuba självt ger bistånd till andra länder och att Cuba från en supermakt mottager bistånd av minst sagt betydande storleksordning. Moderata samlingspartiet har gång efter annan påpekat dessa fakta och även verkat för att biståndet till Cuba skulle upphöra.

Till detta har emellertid också kommit andra skäl. Den kubanska militära aktiviteten har under de senaste åren oupphörligen ökat i länder och på kontinenter långt bortom Cubas gränser och utan att kubanska egna säkerhetsintressen står på spel. Enligt vissa uppgifter räknar man med att en fjärdedel av Cubas krigsmakt f. n. är sysselsatt utomlands. Starkast är aktiviteten i Afrika, där kubansk personal beräknas finnas i följande länder: Algeriet, Angola, Benin, Kap Verde, Folkrepubliken Kongo, Ekvatorial-Guinea, Etiopien, Guinea, Guinea-Bissau, Libyen, Madagaskar, Moçambique, Sao Tomé och Príncipe, Sierra Leone, Tanzania och Uganda. Men även i länder i Mellan- och Latinamerika finns kubansk militärpersonal. Enbart i Afrika beräknades vid senaste årsskiftet finnas omkring 27 000 kubanska soldater och militära rådgivare.

Ett land som kan försörja så stora truppstyrkor på främmande områden och hålla underhållslinjer till dessa kan icke gärna sägas vara ett fattigt land. Är det åter så att truppernas försörjning betalas från annat håll, finns risk för att stöd åt landet i fråga kan komma i konflikt med till exempel ett givarlands alliansfria politik.

Uppgifter för något år sedan från den kubanska statsledningen till bl. a. svenska myndigheter att den militära närvaron i Afrika skulle successivt reduceras har icke lett till handling. Tvärtom har den militära kubanska aktiviteten i Afrika i stället ökat. Särskild uppmärksamhet har därvid den massiva kubanska insatsen på Etiopiens sida väckt. I den svenska riksdagens utrikesdebatt nyligen tog både regeringen och oppositionsledaren avstånd från det kubanska militära deltagandet i Etiopien.

Sveriges riksdag har tidigare uttalat att en successiv avveckling av biståndet till Cuba skulle ske. Det biståndsavtal som slöts i juli 1977 gäller dock fortfarande två år framåt. Detta avtal hindrar oss från att nu påyrka att biståndet till Cuba genast avbryts. Men något nytt avtal bör självfallet icke komma i fråga, och det tak som sätts för medel under posten "Särskilda program" är väl motiverat.

3. beträffande Vietnam

Det avtal som hösten 1974 träffades mellan Sverige och Vietnam om projektering och byggande av skogsprojektet i Bai Bang var från början behäftat med allvarliga brister, vilket också framhölls från moderata samlingspartiets sida. Enligt avtalet, som aldrig underställdes riksdagen, är Sveriges åtagande att med biståndsmedel svara för projektet begränsat till budgetåren 1974/75—1978/79, medan på annat ställe i avtalet anges att Sverige förbinder sig att bistå Vietnam med genomförandet av projektet från byggnads- och montageskedena till skedet då fabriken är i normal drift utan någon tidsbegränsning. Enligt de uppgifter som utskottet erhållit anses detta senare åtagande bindande trots tidsbegränsningen i avtalet.

Avtalets bestämmelser om projektets organisatoriska struktur har också visat sig utgöra ett bristfälligt underlag för den personal som har ansvaret för den svenska insatsen i samarbete med vietnamesisk personal. Den försening som drabbat projektet kan till stor del hänföras till svårigheter på den organisatoriska sidan. Som exempel kan nämnas att de svenska och vietnamesiska projektledningarna arbetar efter två olika tidsplaner.

Förseringen, vilken i dag torde kunna beräknas till minst tre år, har medfört stora kostnadsökningar. Ursprungligen beräknades kostnaderna för Sverige bli omkring 500 miljoner. Avtalet 1974 kom att gälla 600 miljoner med ytterligare 170 miljoner för kostnadsökningar. Den slutliga kostnaden för projektet kan i dag för Sveriges del bedömas komma att ligga långt över 1 500 milj. kr.

Mellan Sverige och Vietnam uppgörs nu s. k. årsavtal för utbetalning av medel, vilka avtal möjliggör att medel ställs till förfogande för projektet utöver vad som förutsågs i huvudavtalet.

Huvudavtalet framstår mot bakgrund av erfarenheterna som ett ofullständigt instrument för samarbetet mellan Sverige och Vietnam. Som en följd därav bör omförhandlingar på hög politisk nivå komma till stånd för att projektet skall kunna föras till en lösning. Därvid bör en tidsram kunna fastställas som gör att de framtida kostnaderna på något sätt kan överblickas. Sverige är genom avtalets utformning bundet att svara för att projektet färdigställs. Men Sverige bör icke utan någon begränsning därtill svara för extra kostnader som uppkommer i form av nya sidoprojekt eller som resultat av missförstånd om parternas åligganden.

En sådan bedömning, som vi här förordar, bör ligga till grund för fastställandet av ett tak för ytterligare svenska ekonomiska insatser för Bai Bang-projektet. Svenska och vietnamesiska myndigheter bör nu kunna beräkna när anläggningen i sin helhet är i drift. Bidrag efter denna tidpunkt bör icke ifrågakomma.

Förteckning över motioner/yrkanden som behandlats i betänkandet

Motion	Utskottets yttrande återfinns under punkten	Utskottets hemställan återfinns under punkten
1977/78: 363 av Lars Werner m.fl. (vpk) om stöd till eritreanska rödakorsorganisationer	3.8	3
1977/78: 529 av Anders Björck m. fl. (m) om biståndet till Cuba	3.4, 3.10	3
1977/78: 532, yrkandena 1 och 3, av Allan Åkerlind (m) om slopande av u-hjälp till befrielserörelser, m. m.	1, 3.5	1, 3
1977/78: 631, yrkandet 2, av Nils Hörberg (fp) om en ny ekonomisk världsordning	2	2
1977/78: 681 av Lars Werner m. fl. (vpk) om ökat stöd till Demokratiska folkrepubliken Yemen	3.8	3
1977/78: 1021 av Anna Lisa Lewén-Eliasson m. fl. (s) om den svenska biståndspolitik	2, 3.1, 3.4, 3.5, 3.6, 3.10, 4	2, 3, 4
1977/78: 1024 av Catarina Rönnung (s) om utbildning av flyktingar för u-landstjänstgöring	5	5
1977/78: 1025 av Ingrid Sundberg m. fl. (m) om det svenska biståndet till Vietnam	3.4	3
1977/78: 1026 av Ulla Tillander (c) om folkrörelsernas och övriga organisationers u-landsinformation	4	4
1977/78: 1028 av Lars Werner m. fl. (vpk) om u-landspolitiken	2, 3.1, 3.2	2, 3
1977/78: 1480 av Fritz Börjesson (c) om det svenska biståndet till Cuba	3.4	3
1977/78: 1482 av Carl-Wilhelm Lothigius (m) om slopande av biståndet till Etiopien	3.4	3

Motion	Utskottets yttrande återfinns under punkten	Utskottets hem- ställan åter- finns under punkten
1977/78: 1483 av Bo Siegbahn (m) om huvudman för en debatt- och informationstidskrift rörande u-ländernas problem	4	4

Övriga biståndsmotioner/yrkanden

Följande biståndsmotioner/yrkanden, som också avlämnats under allmänna motionstiden 1978, avses bli behandlade i samband med den till mars/april 1978 aviserade propositionen om riktlinjer för internationellt utvecklingssamarbete m. m.

Motion

1977/78: 532, yrkandet 2, av Allan Åkerlind (m) om bistånd till land som är invecklat i krigshandlingar

1977/78: 631, yrkandena 1 och 3, av Nils Hörberg (fp) om en ny ekonomisk världsordning

1977/78: 676 av Karin Ahrlund (fp) om biståndspolitiska program för u-landskvinnor

1977/78: 1020 av Göthe Knutson m. fl. (m) om ökad bindning av u-landsbiståndet

1977/78: 1023 av Gunnar Oskarson m. fl. (m) om den svenska biståndspolitik

Innehållsförteckning

	Sid.
1 Anslagsutveckling, planeringsramar m. m.	
Propositionen	2
Motion	3
Utskottet	3
2 Bidrag till Internationella biståndsprogram (C 1)	
Propositionen	4
Motioner	10
Utskottet	10
3 Bilateralt utvecklingssamarbete (C 2)	
3.1 Allmänt (anslagsram, länderfördelning m. m.)	
Propositionen	14
Motioner	15
Utskottet	16
3.2 Bundet bistånd och upphandling i Sverige	
Propositionen	19
Motion	20
Utskottet	20
3.3 Biståndsvillkor och skuldavskrivning	
Propositionen	20
Utskottet	22
3.4 Samarbete med enskilda länder m. m.	
Propositionen	22
Motioner	22
Utskottet	24
3.5 Humanitärt bistånd till flyktingar, befrielse rörelser och apartheidpolitikens offer i södra Afrika	
Propositionen	32
Motioner	33
Utskottet	33
3.6 Beredningen för studiestöd och humanitärt bistånd till afri- kanska flyktingar och nationella befrielse rörelser	
Propositionen	35
Motion	35
Utskottet	35
3.7 Humanitärt bistånd — Latinamerika	
Propositionen	36
3.8 Katastrofbistånd	
Propositionen	36
Motioner	36
Utskottet	37
3.9 Bistånd genom enskilda organisationer	
Propositionen	38
3.10 Särskilda program	
Propositionen	38
Motioner	40
Utskottet	41
3.11 Övrigt	42

Sid.

3.12 Sammanfattning av propositionens förslag om bilateralt utvecklingssamarbete m. m.	42
3.13 Samlade beslutshemställanden under punkten 3	43
4 Information (C 3)	
Propositionen	44
Motioner	45
Utskottet	45
5 Styrelsen för internationell utveckling (SIDA) (C 4)	
Propositionen	46
Motion	47
Utskottet	47
6 Biståndsutbildningsnämnden (BUN) (C 5)	
Propositionen	48
Utskottet	49
7 Biståndsförvaltningens lånefond (IV.2)	
Utskottet	50

Reservationer

samtliga avgivna av de socialdemokratiska ledamöterna i utskottet:

1 FN:s kapitalutvecklingsfond (UNCDF) (punkten 2)	50
2 Riktlinjer för ländersamarbetet (punkten 3.1)	51
3 Anslaget C 2 för Bilateralt utvecklingssamarbete (punkten 3.1) ..	52
4 Ofördelad reserv (punkten 3.1)	52
5 Angola, Botswana, Cuba, Guinea-Bissau, Kap Verde, Kenya, Moçambique och Pakistan (punkten 3.4)	53
6 Humanitärt bistånd till flyktingar, befrielseströrelser och apartheid-politikens offer i södra Afrika (punkten 3.5)	57
7 Särskilda program (punkten 3.10)	58
8 Information (C 3) (punkten 4)	59

Särskilda yttranden

1 Internationella utvecklingsfonden (IDA) och Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB) (s) (punkten 2)	59
2 Cuba (m) (punkten 3.4)	60
3 Vietnam (m) (punkten 3.4)	61

Förteckning över motioner/yrkanden som behandlats i betänkandet	62
---	----

Övriga biståndsmotioner/yrkanden	63
--	----

